

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUMLARININ
İNCELENMESİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Faruk KALKAN

TOKAT

Ağustos, 2020

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUMLARININ
İNCELENMESİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Faruk KALKAN

Birinci Danışman: Doç. Dr. Erdal KÜÇÜKER

İkinci Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül ALATLI

TOKAT
Ağustos, 2020

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağımı gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih:/...../.....

Faruk KALKAN

İmza

JÜRİ İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Faruk KALKAN'ın "İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUMLARININ İNCELENMESİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI." adlı çalışması 16/07/2020 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:

Üye (Tez Danışmanı):

Üye :

Üye :

Üye :

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2020

TEŞEKKÜR

Her daim yanımda olduğunu hissettiğim danıőmanım Doç. Dr. Erdal Küçüker'e;

Yardımlarını esirgemeyen ikinci danıőmanım Dr. Öğretim Üyesi Betül Alatlı'ya;

Gece gündüz demeden sorularıma cevap veren, görüş ve fikirleriyle destek olan Dr. Öğretim Üyesi Hakan Örten'e;

Çalışmalarına katkı sağlayan tüm öğretmen ve öğrencilere;

Vakitlerinden çalmama asla söylenmeyen eşim, kızlarım ve oğluma (Güzide, Emre, Zeynep, Zehra) teşekkür ediyorum.

ÖZET

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUMLARININ İNCELENMESİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Kalkan, Faruk

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erdal Küçüker

İkinci Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül Alatlı

Ağustos 2020, x + 72 sayfa

Bu araştırmada ilkokul öğrencilerinin okula uyum düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek ve bu ölçekten alınan puanların farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde ilk olarak sınıf öğretmenlerinden uyumlu ve uyumsuz öğrenci özelliklerine ilişkin yazılı görüşleri alınmıştır. Bu görüşlere ve alanyazına dayalı olarak 37 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman görüşü sonrasında madde sayısı 30'a düşmüştür. Otuz maddeden oluşan deneme formu, 369 ilkokul öğrencisine uygulanmıştır. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda 16 maddeden ve üç faktörden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörler “Akademik Uyum”, “Kurallara Uyum” ve “Akran Uyumu” olarak adlandırılmıştır. Nihai form doğrulayıcı faktör analizi yapmak için 248 ilkokul öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.91, test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0.92 olarak tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ilkokul öğrencilerinin okula uyumlarını ölçebilecek üç alt boyuttan ve toplam 16 maddeden oluşan geçerliliği ve güvenilirliği analizler sonucunda kanıtlanmış bir ölçek geliştirilmiştir. Katılımcıların cinsiyete ve sınıfa göre İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nden alınan toplam puanlara dair karşılaştırmalar yapılmıştır. Katılımcıların Okula Uyum Ölçeği'nden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermezken sınıfa göre farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul-Uyum- Sosyal Uyum- Akran Uyumu- Akademik Uyum- Kurallara Uyum

ABSTRACT

ANALYSIS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS' ADJUSTMENT TO SCHOOL: A SCALE DEVELOPMENT STUDY

Kalkan, Faruk

Master Thesis, Department of Educational Administration and Supervision.

Thesis Advisor: Associate. Prof. Dr. Erdal Küçüker

Second Advisor: Assist. Prof. Dr. Betül Alatlı

August, 2020, x + 72 pages

In this study, it is aimed to develop a valid and reliable scale to measure elementary school students' level of adjustment to school and to examine the scores obtained from this scale in terms of different variables. In the process of developing the scale, firstly, written opinions of classroom teachers were obtained about compatible and incompatible student characteristics. Based on these views and literature, an item pool of 37 items was created. After the expert opinions, the number of items decreased to 30. The 30 item trial form was applied to 369 primary school students. As a result of the exploratory factor analysis performed to determine the construct validity, a structure consisting of 16 items and three factors was obtained. These factors are named as "Academic Adjustment", "Rules Adjustment" and "Peer Adjustment". The final form was applied to 248 primary school students to conduct a confirmatory factor analysis. The Cronbach alpha coefficient of the scale was 0.91, and the test-retest reliability coefficient was determined as 0.92. As a result of the analysis, a scale with three sub-dimensions and a total of 16 items, whose validity and reliability was proven as a result of the analysis, was developed to measure the adaptation of primary school students to school. Comparisons were made on the total scores of the Primary School Students from the School Adjustment Scale according to the gender and class of the participants. While the scores of the participants from the School Adjustment Scale do not show a significant difference according to gender, they differ according to the class.

Keywords: Primary School, Adjustment, Social Adjustment, Peer Adjustment, Academic Adjustment, Rules Adjustment

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ İMZA SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	7
Önem	7
Sayıtlar	8
Sınırlılıklar	8
Tanımlar	8
BÖLÜM II	10
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
İlgili Alanyazın.....	10
Uyum	10
Uyum Davranışı Türleri	12
İtaat	12
Özdeşleşme	14
Benimseme.....	14
Sosyal Uyum	14
Okula Uyum	16
Eğitim Ortamında İstenmeyen Davranışlar	17
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Etki Eden Faktörler	18
İlgili Araştırmalar.....	22
Okulöncesi Eğitim Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar.....	22
İlkokul Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar	24

Ortaokul Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar.....	27
Lise Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar	28
BÖLÜM III	30
YÖNTEM	30
Araştırma Modeli	30
Çalışma Grubu	30
Veri Toplama Süreci	32
Verilerin Analizi.....	33
BÖLÜM IV	35
BULGULAR.....	35
İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Geçerlik Çalışmaları	35
İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyumlarının İncelenmesi Ölçek Geliştirme Çalışması Geçerliğine İlişkin Bulgular	37
Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular	37
Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları	41
Cronbach Alfa İç Tutarlılık Güvenirliği.....	45
Test Tekrar Test Güvenirliği	45
İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyete ve Sınıfa Göre İncelenmesi	46
BÖLÜM V	48
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
Sonuçlar.....	48
Öneriler	49
KAYNAKÇA.....	50
EKLER.....	61
Ek 1. İlkokul Öğretmenlerinin Uyumlu ve Uyumsuz Öğrenci Özelliklerine İlişkin Görüşlerini Almak Amacıyla Kullanılmış Olan Yazışma Formu	61
Ek 2. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Uzman Görüşü Formu	62
Ek 3. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Deneme Formu	65
Ek 4. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Nihai Formu.....	67
Ek 5. Ölçme Araçları Kullanım İzin Belgesi.....	69
Ek 6. Etik Kurul Kararı	71
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. 2019-2020 Öğretim Yılında İlkokul Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı..	30
Tablo 2. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Deneme Formunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistikleri.....	36
Tablo 3. Taslak Ölçeğin Açıklanan Varyans Değerleri.....	38
Tablo 4. Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri	40
Tablo 5. Nihai Ölçekte Bulunan Maddelerin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	40
Tablo 6. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	43
Tablo 7. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Cinsiyete Göre Puanlarının Karşılaştırılması.....	46
Tablo 8. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Sınıf Düzeylerine Göre Puanlarının Karşılaştırılması.....	46

ŞEKİL LİSTESİ

- Şekil 1. Deneme Formuna İlişkin Yamaç Birikinti Grafiği..... 38
- Şekil 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı..... 42

KISALTMALAR

AFA: Açımlayıcı Faktör Analizi

AGFI: Düzenlenmiş İyilik Uyum İndeksi

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

GFI: İyilik Uyum İndeksi

KMO: Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Testi

NFI: Normlaştırılmış Uyum İndeksi

NNFI: Normlaştırılmamış Uyum İndeksi

RMR: Artık Ortalamaların Karekökü

RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve araştırmaya konu olan kavramlarla ilgili tanımlar açıklanmıştır.

Problem

Alanyazında geçen eğitim tanımlarının (Doğan, 2004, Hern, 2008, Dewey, 2004, Freire, 2000, Giroux, 1979, Kneller, 1964, Başar, 2010) ortak noktası, davranış değiştirme ve yeni davranışlar kazandırma sürecine ilişkin ifadelerdir. İnsanlar, yaşam boyu çevreleriyle kurdukları iletişim ve etkileşim süreçlerinde davranışlarını değiştirebilir ya da yeni davranışlar kazanabilirler. Diğer bir deyişle eğitim, her zaman ve her yerde mümkündür. Ancak eğitimin ilk çağrışımlarından biri okuldur.

Okul, insanların eğitilmesi işlevini yerine getirmek için kurulmuş kurumların genel adıdır. Okullarda öğrencilere, toplumun ve öğrencinin ihtiyaçlarına uygun olarak önceden hazırlanan programlar ile öğretim faaliyetleri sunulur, öğrencilerde olumlu davranış değişikliği oluşturulmaya çalışılır. Kontrollü bir ortam olan okulda, öğrenciye verilecek tutum, bilgi, beceriler önceden planlanır. Bu tutum, bilgi ve beceriler planlı bir biçimde, düzenlenen öğretim faaliyetleriyle bu konuların uzmanı olan öğretmenler tarafından kazandırılır (Çalık, 2007).

Okul, öğretim faaliyetlerinin yanında toplumsal bir alan olarak da toplumsal düzen kurallarının geçerli olduğu bir kurumdur. Öğrenciler, okulda çeşitli derslere ilişkin bilgi ve becerilerin yanı sıra toplumsal yaşamda kullanabilecekleri değer ve davranışlar da edinirler. Bu değer ve davranışların çoğu, aynı zamanda okulun işleyişine katkı yapan kural ve kaidelere ilişkindir (Scotter, Hass, Kraft ve Schott, 1978, s. 121), bununla birlikte çocuğun eğitiminden ve rehberliğinden sorumlu olan okul ortamı her zaman güzel duyguları deneyimlediği bir ortam olmayabilir. Çocuk için bu ortam yeni bir sosyal çevredir (İnal, 2012) ve çoğu çocuk için ilk durak ilkokuldur.

İlkokul, öğrencileri, sonraki eğitim düzeylerine ve hayata hazırlayan planlı bir eğitim basamağıdır. İlkokul, ailesinden ilk kez ayrılan çocuklar için yeni bir sosyal çevredir (Bilgin, 2013). Aynı zamanda yeni bir tecrübedir (Yavuzer, 2007). Aileden farklı

bir ortama geçişin ilk adımı olarak okula yeni başlayan öğrenciler, eğitim ortamına uyum sağlamakta zorluk çekebilirler (Karagözoğlu ve Kemertaş, 2004). İlkokulun en önemli görevi, okuma-yazma ve matematik becerilerini edindirmek, gerekli toplumsal davranış ve tutumları geliştirmektir. Vatandaşlık bilincini, gelecekteki eğitim için gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırmak da ilkokulun görevleri arasında yer almaktadır (Oktay, 1988). İlkokul çağındaki çocuklarda görülen davranış sorunları ve uyumsuzluklar, yetişkinliklerinde ve gelişim süreçlerinde sorunlara yol açmaktadır (Bradshaw, Waasdorp ve Leaf, 2012). Genel kanı, çocuklarda görülen davranış sorunlarının bireyin okula uyumunu ve akademik başarısını olumsuz yönde etkilediği yönündedir. (Aunola, Stattin ve Nurmi, 2000). Yeni bir sosyal çevre ve eğitim sistemine dâhil olan çocuklar için ilkokul, sonraki okul hayatına uyum sağlamalarında bir mihenk taşı konumundadır.

Okula uyum, alanyazında çoğunlukla okulun ilk günleri yaşanan bir sorun olarak ele alınmaktadır. Ancak bireyin öğrenmesini sınıf ortamında gerçekleştirdiği göz önünde bulundurulduğunda, okula uyumu yalnızca bu süreyle sınırlandırmak doğru değildir. Okula uyum, okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm sınıflarda öğrencinin okul, sınıf ya da öğretmen kurallarına verdiği tepkiler çerçevesinde ele alınabilir (Topses, 2007). Okula uyum, sınıfın entelektüel, sosyal, duygusal ve davranışsal isteklerine uyum sağlamada, bu alanlardaki belli yeteneklerin gelişiminde ortaya çıkan çok yönlü bir süreçtir (Ladd, Birch ve Bush, 1999). Okula uyum, çocuğun okula gitmek istemesi ve okulda kendini rahat hissetmesi konularını ön plana çıkaran, okulla ilgili pek çok alana değinen oldukça genel bir kavramdır. Eğer öğrenciler kendilerini okul ortamında rahat hissederse, kendilerinden beklenen öğrenme davranışlarını gösterme ve başarılı olma ihtimalleri daha yüksektir (Demirtaş, 2016). Bu, çocuğun tüm gelişim durumlarını destekleyen önemli bir etkidir. Uyum sürecini zorlaştıran ise okulların kendine has yerine getirilmesi gereken görevleri, uyulması gereken kuralları, uyum sağlanması gereken öğretmenleri ve arkadaşları bulunmasıdır (İnal, 2012).

Okula uyumda ortaya çıkan sorunların kaynağı çocukların çeşitli değer sistemlerine sahip farklı kültürlerden gelmesi olabilir (Aksoy, 2012). Farklı kültürlerden gelen öğrenciler, farklı öğrenme gereksinimlerine sahiplerdir. Bu da öğrenme gereksinimlerinin karşılanmasında güçlükler neden olur. Toplumsal düzen, bunları göz önünde bulunduran bir sosyalleşme süreci olarak görüldüğü sürece bireylere farklı özellikler kazandırabilir. Bu özelliklerin kazandırılmasında sınıf ortamı bir basamak

olabilmektedir. Bu kademeli süreçte öğrenci başarısı ile sınıfa uyum ve sınıf düzeni arasında önemli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sınıfın düzeninde denge, ne düzensizliğe ne de aşırı düzene kaymamalıdır (Özen, 2010).

Okula uyum öğrencinin kişilik ve sosyal gelişimine katkı sağlamakta; bu sebeple okula uyumu etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve uyumsuzluk durumlarında gerekli müdahalelerin yapılması önem taşımaktadır (Demirtaş, 2016). Çünkü okullar dışsal ve içsel etmenlerin bir arada bulunduğu önemli eşiklerdir. Bununla birlikte eğitim ve okul süreci, çocuk veya gencin uyum sorunları yaşayabileceği önemli bir evrendir. Bağımlı kişilik geliştirmiş çocuğun okul yaşamına uyumu kuşkusuz daha zordur. Otorite karşısında kimi zaman edilgen kimi zaman uyumsuz davranışlar üretebilir, çevresine yabancılaşabilir (Topses, 2007). Daha dar bir çerçeveden bakıldığında sınıf içerisinde görülen davranış problemleri de eğitim öğretim faaliyetlerini aksatabilmektedir. İlkokul öğretmenleriyle yapılan bir araştırmada öğretmenler karşılaştıkları temel davranış sorunlarını, “arkadaşının sözünü kesme”, “izin almadan konuşma”, “derse geç gelme”, “izin almadan sınıfta dolaşma”, “sırada aşırı rahat oturma” olarak belirtmişlerdir (Balay ve Sağlam, 2008).

Okulda eğitim öğretimin gerçekleştirilebilmesi, öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına uymasına bağlıdır (İnal, 2004). İnsanlar arasındaki ilişkiler, belirli kurallara göre işler. Tüm sınıfların etkili bir şekilde işlevlerini yerine getirebilmeleri için kurallara ihtiyaç vardır. Kurallar, davranışlara yön veren yargılar olarak tanımlanabilir. Okuldaki kurallar, tüm bireyleri kapsayacak şekilde konulduğunda, yansızlığı sağlar, bireysel isteklere farklı tutumlar geliştirmenin önüne geçer. Aynı zamanda yetkinin benimsenmesini, bireysel üstünlüğe gerek duyulmadan kolaylaştırır (Topses, 2007). Kurallar, öğrencinin ihtiyaç ve gelişim özelliklerine uygun olmalıdır. Aşırı kuralların baskısı altında kalan öğrenci, okula gelmeme, okulu terk etme gibi davranışlar gösterebilir (Çelik, 2012). Bu durumda çocuk özsaygısını kaybetme eğilimleri gösterebilir. Kurallar, okul genelinde belirlendiğinde daha genel yargılar ifade edebilir. Okul kurallarının belirlenmesi genelde öğretmenler kurulunda olur (Uğurlu, 2016). Okul kuralları bireylerin sadece sınıf içindeki düzenlerini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda okul dışındaki hayata da hazırlar. Bu kurallar sayesinde bireyler, okul dışındaki hayata daha çabuk uyum sağlar, demokratik hak ve sorumluluklarını daha kolay yerine getirir (Çelikten ve Boyacı, 2009). Bu açıdan bakıldığında okul dışındaki hayat, okulu da etkisi

altına alan bir kültürün yansımasıdır. Kendisini ve çevresini daha iyi anlamak adına çözümlenmelerinde çocuğa yardımcı olur. Okul ve sınıf kuralları, okulda yapılması ya da yapılmaması gereken davranışları gösteren kurallardır. Okulda, öğrenme-öğretme süreci, öğretim programı, öğretmen-öğrenci karmaşık ilişkiler içindedir. Okul, öğrencinin kendine has özelliklerini de göz önüne alarak bunlardan kötü olanları gidermek, iyi olanları pekiştirmek zorundadır (Aydoğan, 2010).

Bilton, Bonnett, Jones, Lawson, Skinner, Starworth ve Webster (2008) ise okulların bir örnek olmadıklarını, farklı çocuklara farklı değerler verdiklerini savunmaktadır. Okul, bazı çocuklara itaat ve kurallara bağlılığı öğretirken, diğer çocuklara seçkinlerin liderlik vasıflarını öğretir (Bilton vd., 2008, s. 267; İnal, 2004, s. 69). Çocuğun okul yüzünden kendi değerini ve toplumdaki yerini bilmekten uzaklaştığını söyleyen eleştirel yaklaşımlar da bulunmaktadır: “Okul, itaat etme ve kurallara bağlı kalmayı öğreterek, öğrencilerin yaratıcılıklarını törpüler. Eğitim ve okul olgusunun bu özellikleri, toplumda otoriter kişilikler oluşturmakta ve kişi kendi kendinin efendisi olması gerektiği durumlarda, kendi iradesiyle hareket etmemeye alıştığı için, yasalara ve kurallara memnuniyetle itaat etmektedir” (Miller, 2003). Ancak, kuralların öğrenilmesi ya da kurallara uygun davranışlar sergilenmesi, bütün öğrenciler açısından aynı şekilde gerçekleşmeyebilir. Bu tip durumlarda öğrencilerin okula uyum sağlamakta güçlük çektikleri düşünülmekte ve bu öğrenciler “uyumsuz” olarak etiketlenebilmektedirler. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi dil eğitiminin en önemli becerilerinde de başarısız olabilmektedirler.

Sınıf, içten, güvenli ve öğrenmeleri destekleyen düzenlemeler içermelidir (Hoşgörür, 2008). Kurallar, öğrencileri kontrol altında tutmak için değil, öğrenme ve öğretme ortamını düzenlemek, sistemin niteliğini ve devamlılığını sağlamak için kullanılmalıdır (Sağnak, 2009). Sınıf kuralları her ne kadar uyumlu öğrenci yetiştirmek için tasarlansa da kuralların belirlenmesi ve uygulamasında bir denge sağlanmadığı sürece, bu amaca ulaşamayacağı söylenebilir. Sınıf kuralları üzerine yapılan araştırmalar, sınıf kurallarının eğitim kademelerine göre farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Kural oluşturmak otomatik bir süreç olarak algılanmamalıdır. Planlanan her kuralın öğretmen ve öğrenciler açısından gerekçesi olmalıdır. Plansız ve sadece öğrencileri disipline etmek için konulan kurallar, öğrencilerle işbirliğine dayalı ve sağlıklı

bir bağı kurulmasını zorlaştırabilir (Özden, 2007). Bu da çocuktaki okula bağlanma güdüsünü ve akran ilişkilerindeki yoğunlaşmaları olumsuz etkiler.

Farklı uyum değişkenlerinin dengelenmesinde okul yöneticilerine büyük iş düşmektedir. Okul yöneticisi tarafından şekillendirilen okul yönetim anlayışı, doğrudan öğrenci davranışlarını etkiler. Okul yönetimi, aldıkları kararlarda demokratik davranış sergilerse öğrenciler de kendilerini ilgilendiren konularda karar verme sürecine katılabilirler. Okulun yönetim biçimi, öğrenci davranışları üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır. Okul kuralları, okulların disiplin anlayışını gösteren unsurlardan biridir. Çünkü okul kurallarının içeriği ve kapsamı, öğrenciyi doğrudan ilgilendiren konulardır. Bu kurallar doğrultusunda deneyimlediği olaylar çocuğun davranış şemalarında sorunlara yol açar. Kısacası çok katı kuralları olan okullarda öğrenciler uyum sorunu yaşarlar ve bu durumun olumsuzluklarının etkileri çocukta yaşam boyu kendini gösterir.

Öğretmen davranışı ve özellikleri de öğrenci davranışları üzerinde oldukça etkilidir. Öğretmenin tutumu, değer yargıları, duygusal hali, program bilgisi, alan bilgisi, mesleğine bakış açısı, ilgisi ve sevgisi etkili öğretim yapmasında ve eğitimin her aşamasında önemlidir (Uğurlu, 2016). Olumlu özelliklere sahip öğretmenler, istenilen davranışların oluşumunda öğrenciyi destekler ve güdüler. Çocuk güven duyduğu öğretmeni sayesinde sorunları ile daha kolay başa çıkabilir (Güçlü, 2007). Sorunların kaynağı kişilerin kendilerine, eğitim öğretimin sistemine ya da her ikisine özgü olabilir. Sorunsuz bir eğitim ve öğretim ortamı düşünmek ise neredeyse olanaksızdır. Eğitim ve öğretim süreçlerinin itici, geliştirici, olumlu yordayıcısı olması için sorunların, iyiye yönelişin dinamikleri olması gerekmektedir. En önemlisi bu sorunlar, çocukluk dönemindeki gelişimlerine katkı sağlayabilecek bir beceri ile çözülmelidir.

Problem daha geniş bir çerçeveden ele alındığında öğrencilerin, bilişsel, duygusal, devinışsel sorunlar başta olmak üzere çeşitli benlik ve kimliklerle ilgili farklı sorunlar yaşadıklarını da görürüz. Aile içinde ve eğitim- öğretim ortamlarında oluşan bu olumsuz durumlar çocuğun içsel motivasyonunu da etkiler. Aynı zamanda davranış uyumlarına da belirgin bir şekilde etki ederek anlaşılama kaygısını artırır (Öztürk, 2007). Uyum ve uyum sürecinde öğrencilerin karşılaşabileceği çeşitli zorlanma biçimleri fiziksel, psikolojik ve toplumsal boyutları olan sorunlar olarak karşımıza çıkabilir. Uyum süreci ve bu süreçle ilgili sorunlar, çocuğun kendisi ve çevresi ile ilgili uyum sorunları olarak birlikte yaşanır. Bu iki uyum sürecini birbirinden ayırmak zordur. Çünkü kişinin kendine

olan uyumsuzluğu, başkalarına olan uyum süreci ile beraber gelişir. Bireyin çevre ile olan uyumsuzluğu, kendine olan uyumsuzluğu ile yakından ilişkilidir (Aksoy, 2007). Bu durum çocuğun etkili iletişim kurmasına da engel olacaktır.

Öğretmenlerin bu noktada tutum ve davranışları sorunların çözümünde önemlidir. Sınıflarda en yoğun iletişim öğretmen ve öğrenci arasında yaşanmaktadır. Demokratik bir ortamda yetişen bireyler sorumluluğu paylaşırlar. Öğrenciler kendileri dışında koyulan kurallara uyum sağlamakta zorlanırlar. İşbirliği yapma, paylaşma gibi duygularını dışa vuramazlar (Ada, 2012). Bu ortamdaki sert kural ve yaptırımlar, öğrenci üzerinde, korku ve endişe meydana getirir. Algı dünyasını zayıflatır. Yüksek düzeyde duyulan korku ve endişe belki itaat sağlamayı kolaylaştırabilir, ancak uzun vadede itaat duygusunu zayıflatabilir. Kısa süre için itaat sağlamaya yararlı gibi görülebilir; fakat uzun vadede disipline karşı olumsuz duyguların ortaya çıkmasına yol açabilir (Uğurlu, 2016).

Davranış sorunlarının, okula uyum ile birlikte okul reddi veya okul korkusu gibi kavramlar ile de ilişkisi bulunmaktadır. Özcan ve Aysev (2009), ilkökul çağında okul korkusundan dolayı kliniğe başvuran öğrencilerin okul korkusu ile davranış problemleri ve durumluk-sürekli kaygıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma neticesinde depresyon, dikkat sorunları, içe kapanma, sosyal sorunlar, somatik yakınmalar, saldırganlık alt ölçeklerinde araştırma ve kontrol grubu arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bu da okul korkusunun çocukta kaygı ve kaçınmaya sebep olacağına göstergesidir.

Öğretmen-öğrenci ilişkisini inceleyen bir diğer çalışmada Baker (2006), davranışsal problemleri olan öğrencilerin öğretmenleriyle olan ilişkilerinde de sorun yaşadıkları ve okul uyumlarının daha az olduğunu belirtmiştir. Anaokulunda aşırı davranış sorunları sergileyen öğrencilerin, öğretmenleri daha az yakın buldukları ve ilkökul düzeyinde öğretmenleri ile olan ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşadıkları ortaya konmuştur (Derman ve Başal, 2013).

İlkökul çocuklarının okul hayatında yaşadığı uyum problemleriyle ilgili araştırmalar az sayıdadır. Yapılan çalışmaların çoğu okula yeni başlayan çocukların okula uyumu ile ilgilidir. Uyumla ilgili yapılan çalışmaların çoğunun farklı alanlarda (hemşirelik, turizm, işletme, psikoloji, ekonomi ve tıp dallarında) yapıldığı görülmüştür. Öğrenci okul ortamında, başarmak zorunda olduğu öğrenim görevleri, dersleri,

sorumlulukları ile birlikte daha önceden hiç karşılaşmadığı akran grubu, öğretmenler, idareciler ve farklı bir çevreye uyum sağlama ve uyması gereken kuralları öğrenme gibi durumlarla da karşı karşıyadır. İşte bu olguların bütünü çocukta okulla ilgili genel bir problem oluşmasını tetiklemektedir.

Bu çalışma ilkökul öğrencilerinin okul yaşantılarına ilişkin uyumlarını belirlemeye dönük bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu çalışmada ilkökul öğrencilerinin farklı boyutlarda uyumlarını belirlemeye yönelik likert tipi bir ölçek geliştirme, araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ilkökul öğrencilerinin okula uyum düzeylerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi ve bu ölçekten alınan puanların bazı değişkenler açısından incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- 1- İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nin geçerliliği nasıldır?
 - a- İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nin kapsam geçerliliği nasıldır?
 - b- İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nin yapı geçerliliği nasıldır?
- 2- İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nin faktör yapısı nasıldır?
- 3- İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği puanları arasında;
 - a- Cinsiyete
 - b- Sınıfa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Önem

Okula uyum, öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarını olumlu etkilemekle birlikte, okula uyum sağlayamamak bir takım sorunlara neden olmaktadır. Okula uyum sağlama güçlüğü yaşayan bireyler sadece kendilerini değil aynı zamanda, buldukları okul sistemini, öğretmenleri, akranlarını ve okul iklimini de etkileyebilmektedir. Okula uyumu etkileyen değişkenlerin kapsamlı bir şekilde belirlenmesi, okula uyum konusunda hazırlanacak programlar ve hazır olan programların geliştirilmesi açısından faydalı olacaktır.

Araştırma ile ilgili yapılan alanyazın taraması sonucunda belirlenen çalışmalardan hiçbirinde ilkökul öğrencilerine yönelik bir uyum ölçeği geliştirme çalışması yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu açıdan çalışma, eğitim alanında bir ilk olması açısından önemlidir. Okula uyum ile akademik başarı arasında doğrusal bir ilişki olduğu genel kabul görmektedir. Ancak bu ilişkiyi bilimsel olarak ortaya koyan bir çalışma yoktur. Bu ilişkiyi gösterebilmek için öğrencilerin uyum düzeylerinin ve akademik başarılarının ölçülmesi gerekir. Öğrencilerin akademik başarıları derslerde aldıkları sene sonu notlarına göre ölçülebilir. Ancak uyum düzeylerini ölçen bir araç yoktur. Bu çalışma, bu ihtiyacı gidererek uyum ile başarı ve başka değişkenler arasındaki farklı incelemelere katkı sağlayacaktır.

Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan ve öğrencilerin uyum düzeyleri hakkında görüşleri alınan sınıf öğretmenlerinin, haklarında görüş bildirdikleri öğrencilerin uyum davranışları hakkında doğru bilgiye sahip oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Çalışma ilkökul öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Ölçek geliştirme sürecinde açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile güvenilirlik analizi için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları bu analizlerin özellikleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Uyum: Bir bütünün parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2011, s. 2295).

Sosyal uyum: Bireyin diğer kişilere karşı uyum içerisinde olma başarısı ve iletişim içerisinde olduğu topluma karşı kişisel yetenekleriyle kendini gruba kabullendirmesi (Yavuzer, 2007).

İtaat: Bireyin diğer bireylerin istek ve iradesine boyun eğmesi (Gruen, 2018).

Okul uyumu: Okulda bulunması gereken özellikler ile öğrencilerde bulunması gereken özelliklerin iyi bir öğrenme gerçekleştirmek için uyumlu bir şekilde bir araya gelme derecesi (Spencer, 1999).

İlkokul: Öğrencileri, gelecek eğitim kurumuna ve hayata hazırlayan planlı bir eğitim basamağı (Bilgin, 2013).

İlkokula uyum: Bu araştırmada ilkokula uyum öğrencilerin, akademik, arkadaş ilişkileri ve kurallara göre çevresiyle olan etkileşimlerinde gösterdikleri olumlu davranışlar şeklinde tanımlanmaktadır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm İlgili Alanyazın ve İlgili Araştırmalar olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlıkta uyum ve uyum ile ilgili kavramlar açıklanmıştır. İkinci başlıkta ise uyum ile ilgili araştırmalar farklı alt başlıklar halinde özetlenmiştir.

İlgili Alanyazın

Bu kısımda okula uyum ile ilgili alanyazın taraması sonucunda ulaşılan bilgiler, araştırmanın amacına uygun olarak ve sistematik bir şekilde açıklanmıştır. Bu açıklamalar doğrultusunda okula uyum süreci denildiğinde çoğunlukla, öğrencilerin herhangi bir kademeye ilk defa başladıkları ve kendileri için dönüm noktası sayılabilecek birkaç haftalık süre içinde yaşadıkları problemler akla gelmektedir. Konu ile ilgili araştırmalar, Milli Eğitim Bakanlığının süreç tanımlamaları ve üniversitelerin konuya yaklaşımları çoğunlukla bu çerçevededir. Ancak okula uyum süreci, öğrencilere sürekli olarak uymak zorunda kaldıkları bir takım kurallar, ilişki biçimleri, yaptırımlar ve talimatları dayatmaktadır. Çocukların bu dayatmalara göre hareket etmek durumunda oldukları yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle okula uyum, yalnızca okulun açıldığı ilk birkaç günde tatilden çıkışın yarattığı gevşekliği üzerlerinden atmaları değil, hayatlarının neredeyse tamamında gösterecekleri bir takım davranışları kazanmaları ya da kazanmamaları ile ilgili durumları ortaya koymaktadır. Aşağıda okula uyuma ilişkin bu yeni bakışa açıklık getirilecektir.

Uyum

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (2011, s. 2295) uyum, “bir bütünün parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk” olarak tanımlanmaktadır. Mekanik bir saat içindeki çarkların ve diğer parçaların kusursuz bir şekilde çalışması, bir uyum örneğidir. Uyum, makinalar için olduğu kadar insanlar için de geçerli bir durumdur. İnsanlar, biyolojik ya da toplumsal uyum içinde yaşarlar ya da yok olurlar. Toplum içinde kendine yer bulmaya çalışan çocuğun dış dünyayı algılama, yorumlama ve hem kendi hem de başka bireylerin davranışları ile ilgili çıkarımlar yapma çabası, onun uyum sürecini de etkileyecektir.

Ahmad ve Kahan (2016) uyumu, “bireyin üstüne düşen görevlerini farklı şartlar altında da etkili bir şekilde yerine getirmesi olarak” tanımlamaktadır. Şartlar ne kadar farklı ve zor olursa olsun eğer kişi görevlerini yerine getirebiliyorsa uyumlu birey olarak tanımlanabilir. Eze ve Nwoke (2012) ise uyumu, bireylerin problemleri tanımlamasını sağlayan ve belli problem çözme örüntülerine yönlendiren psikolojik bir ihtiyaç olarak tanımlamaktadır. Kılıççı'nın (1998) bakış açısı ile uyum, kişinin kendi ihtiyaçları ile çevrenin beklentileri arasındaki dengenin “iyi” olmasıdır ve bu dengenin kurulması hem çevreye hem de bireye hizmet etmelidir. Demirel (2005, s. 127) uyumu, “birey ile dünya arasındaki harmoni [uyum, düzen, ahenk]. Bireyin harmoni elde etmek ve sürdürmek için kendini ve çevresini değiştirmeye çalışması süreci” şeklinde tanımlamaktadır. Kılıççı (1998) uyumu, bireyin kişisel ihtiyaçlarıyla, çevre beklentileri arasında kurduğu ahenk olarak tanımlamıştır. Yavuzer (2007), kişinin genel olarak çevresiyle ve kendisiyle olumlu ilişkiler kurması ve bu ilişkileri sürdürebilme kabiliyetine uyum demektedir. Tüm bu tanımlardan yola çıkıldığında bireyin var olan özellikleri ile ait olduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurması ve bu ilişkiyi sürekli hale getirebilmesi uyum olarak tanımlanabilir.

Toplumsal uyum, “kişinin çevresindeki değişiklikleri algılaması ve buna uygun davranışlar göstermesi; ilişkide bulunduğu insanların isteklerine uygun davranışlarda bulunması;” etrafındaki yeniliklere uygun davranışlar sergilemesi olarak tanımlanmaktadır (Öz, 2017). Birey, toplumsal uyum bağlamında uygun davranışlar sergileme yolunda ilerleyip çevrenin beklentilerini göz önüne alır iken kendi iç dünyasıyla çevresi arasında bir denge oluşturmayı da bilmelidir. Sadece çevrenin beklentilerine uygun davranışlar göstermek, kişiyi pasif hale getirebilir ve özgüvenini yitirmesine yol açabilir. Bununla birlikte yalnızca kendi istekleri doğrultusunda davranmak da kişinin çevresinden dışlanmasına, istenmeyen kişi haline gelmesine sebep olabilir. Kısacası uyum, bireyin sahip olduğu özellikler ve kendi kişisel özellikleri ile içinde yaşadığı çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilme sürecidir (Öz, 2017).

Toplumsal uyum kadar biyolojik uyum kavramı da çeşitli psikodinamik evrelerden geçen çocuk için önemlidir. Biyolojik uyum, kişinin kendi bünyesindeki değişiklikleri algılayarak buna uygun davranışlar göstermesidir (Öz, 2017, s. 16). Uyum, tüm canlıların evriminde ve bunun sonucu olarak türün devamındaki anahtar unsurlardan

biridir. Evrim sürecinde çevresel değişmelere uyum sağlayamayan türler yok olurken uyum geliştiren türler, varlıklarını sürdürme başarısını göstermiştir.

Bireyin uyumlu olması verimini ve başarısını artırmakta, kendini değerli hissetmesini sağlamaktadır (Başaran, 2005). Bu da bireyin yaşam becerilerinin kalitesini yükseltmede önemli bir faktördür. Duygu düzenleme yeteneği de artan birey bilgiyi araştırabilmekte, duygularını kolaylıkla ifade edebilmekte ve problemleriyle daha kolay yüzleşebilmektedirler. Bu sayede diğer insanlarla iletişim kurabilen, onlardan yardım isteyerek problemlerinin çözümünü arayan, kendine güvenen ve sıkıntılarından kurtulabilme becerilerine sahip olan biri olmaktadır. Bireyin sosyalleşebilmek için harcadığı çabalar ise toplum değerlerine, kural ve ilkelere uyma konusunda gösterdiği isteklerden oluşmaktadır (Tutkun, 2012). Hem kişisel isteklerin gerçekleştirilmesi hem de çevresel faktörlerin yerine getirilmesi doğrultusunda insan davranışları farklı koşul ve ortamlarda, farkında olmadan çeşitli normlardan etkilenmektedir. Bireyler farklı durumlar sonucunda farklı uyum davranışları göstermektedir. (Kağıtçıbaşı, 2014).

Uyum Davranışı Türleri

Kelman (1961), uyum davranışlarını itaat, benimseme ve özdeşleşme olmak üzere üç tür altında tanımlamıştır. Buna göre bireyler içinde buldukları toplumsal ilişkiler ağına ya itaat ederler, ya bunu benimserler ya da bununla özdeşleşirler. Konu ile ilgili çalışmalar, bu davranışları ayrı ayrı incelemektedir.

İtaat

İtaat, bireyin diğer bireylerin istek ve iradesine boyun eğmesidir (Gruen, 2018). İnsanların itaat etmelerinin temelinde, zorlama, yaptırım ve korku yatmaktadır. İtaat kapsamında yerine getirilen isteğin kaynağında, otorite durumunda bulunan kişi ya da kişiler bulunmaktadır. Toplumsal düzenin sağlanması ve devamlılığı için itaat davranışının gerekli olduğu düşünülmektedir. Otorite pozisyonunda bulunan kişi ya da kişilerin istek ve emirlerinin yerine getirilmemesi toplumsal ve kurumsal açıdan olumsuz sonuçlar doğurabilir (Özkalp, 1998). Aynı zamanda itaat, kişinin eleştirel bir şekilde düşünmeden tartışmadan araştırmadan ve incelemeyen toplumsal kuralları, amaçları, kararları ve ilkeleri olduğu gibi kabul edip uymasüdür (Usal ve Kuşluyan, 2006). Toplumun isteklerini yerine getirme yönelimi otorite kavramını da beraberinde getirir.

Çünkü birey için itaat etmesini artıran önemli etkenlerden biri otoritenin gücüdür (Morris, 2002, s. 633).

Kişinin itaate yol açan davranışlarının kökeninde her ne kadar kabul görmek, cezadan kaçınmak ve bunlara ek olarak ödül kaygısı varmış gibi görünse de temelinde zorlama, korku ve yaptırım vardır (Tutar, 2016). İtaat konusunda Stanley Milgram ve ekibi tarafından gerçekleştirilen deneylerle, otorite tarafından verilen emirlerle insanların diğer insanlara ne derecede zarar verebilecekleri ölçülmeye çalışılmış, otoriteye itaatın sınırları aşan etkileri ortaya konulmuştur (Sutherland, 2013). Bu düzeyde insanın günlük yaşamında sergilediği davranışların birçoğu, herhangi bir kuruma, kişiye veya otoriteye uyum çabası sonucu oluşan davranışlardır. Yani davranışlarımızın yapılması ya da yapılmaması bir takım dış talep, emir ya da zorlamalara bağlıdır (Bilgin, 2013). Örneğin Covid 19 virüsü özellikle 65 yaş üstü ve kronik rahatsızlığı olan kişiler açısından ölümcüldür. Bu virüsten korunmanın bilinen en etkili yolu, fiziksel mesafeyi korumak yani başkalarıyla fiziksel temas kurmamaktır. Fiziksel mesafenin korunması için de sağlık bilimcilerin önerisi, evde kalmaktır. Bu bilgiye sahip olan risk altındaki kişilerden beklenen davranış, kendi iradeleri ile olabildiğince evde kalmaya çalışmalarıdır. Ancak gerçekte olan farklıdır. Bu kişiler, kendi iradeleri ile değil, ancak devlet yöneticilerinin koydukları sokağa çıkma yasağı ile evde kalmaktadırlar.

Milgram'ın yapmış olduğu deneylerden yola çıkarak, sayıca büyük grupların otoriteye ve emirlere neden itaat ettikleri Yahudi Soykırımı ve Bosna Katliamı örnekleri ile anlaşılmaya çalışılmıştır (Yüksel, 2013). Konuyla ilgili yaklaşımlardan ilki, bu soykırımlara sebep olan insanların sıra dışı bir şekilde sadist, bencil ve çaresiz oldukları yönündedir. Diğer yaklaşım ise, bu korkunç soykırımlara neden olan insanların aramızda yaşayan sıradan insanlar oldukları ve uygun şartların gerçekleşmesi durumunda her insanın bu suçları işleyebileceği yönündedir. Hannah Arendt, Yahudi soykırımının mimarı olarak lanse edilen Adolf Eichmann'ın vahşi bir canavardan çok, oldukça normal bir insan olduğunu anlattığı kitabında, düşünme ve karar verme gücünün kaybolduğu durumlarda, kötülüğün nasıl sıradan bir hale gelebileceğini belirtmiştir (Arendt, 1963/1994).

Özdeşleşme

Özdeşleşme, bir bireyin ya da grubun düşüncesine, ona benzeyebilmek için uymaktır. Özdeşleşme davranışının temelinde uyulan kişi ya da grubun, cazibe ve değeri vardır (Kağıtçıbaşı, 2014). Benzemek istenilen kişinin değeri ve cazibesi devam ettiği sürece, uyma davranışı devam eder. Cazibenin ve değerlerin kaybolması durumunda uyma davranışı gerçekleşmez. Kişilik kaynaşması, cazibe duyulan diğer bireyin ya da grubun duygularına katılma süreci ile pekişir. Bu da beraberinde özdeşleşmeyi getirir. Birey bir gruba girmek isterse o grubun kurallarına, görüş ve fikirlerine uyum gösterecektir. Fakat grubun dışından ve grubun değerlerine uymayan farklı bir arkadaş edinirse, değer verdiği yeni arkadaşının ve onun ait olduğu grubun düşünceleri daha değerli hale gelecektir (Güney, 2000).

Benimseme

Uyma davranışı, benimseme (bir diğer adıyla kendine mal etme) mekanizmasıyla da ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda kişi, herhangi bir kural, fikir ya da emre onun gerçekten doğru olduğunu düşündüğü için uyum göstermektedir. Burada uyulan düşünce, uyan için inanılır ve doğru olduğu düşünülen bir fikirdir. Bir grup ya da bireyin düşüncesine doğru olduğuna inandığı için uyum gösteren kişi, benimseme yoluyla uyum davranışı gösteriyor anlamına gelmektedir (Kağıtçıbaşı, 2014). Doğru olduğu ve inanıldığı için benimsenen olgu, kişi tarafından gerçek uyma davranışı olarak somutlanır. Örneğin, eğer insan arabasını yavaş kullanıyor, kırmızı ışıkta geçmiyor, yaya geçidinde yol veriyor ve bu davranışları doğru olduğuna inandığı için yapıyorsa bu uyma davranışı, benimseme sonucu ortaya çıkmış bir davranıştır (Güney, 2000).

Sosyal Uyum

Uyum sağlamak bireyin önemli yaşam amaçlarından biridir (Öksüz, 1991). Gander ve Gardiner (1993), sosyalleşmeyi kişinin gelişimindeki en önemli süreçlerden biri olarak ele almaktadır. Sosyalleşme, kişinin özellikle de çocukların belli bir grubun üyeleri haline geldikleri ve içinde buldukları grubun üyelerinin değerlerini, inançlarını ve davranışlarını kazandıkları bir süreçtir. Bu süreçte süregelen kurallara uymayı öğrenmek sosyalleşmenin en önemli parçalarındandır. Elbette bu çok küçük yaşlardan itibaren başlar. Çocuk, doğumla birlikte etrafındaki fiziksel ve toplumsal uyanlarla

etkileşimde bulunarak büyür ve gelişir. Bu gelişim sırasındaki değişiklikler, uyum sağlama, sorumluluk yüklenme, sorun çözme, öğrenme ve benzeri güçlükleri de beraberinde getirir. Gelişme sürecindeki her bir aşama yeni uyum gerektiren zorlukları da beraberinde getirir (Göksu ve Çevik, 2004). Bu zorluklar biyolojik gelişimini de tamamlamaya çalışan çocuk için olgunlaşma yolunda yoluna çıkan engellerdendir.

Yavuzer (2007) sosyal uyumu, bireyin diğer kişilere karşı uyum içerisinde olma başarısı ve iletişim içerisinde olduğu topluma karşı kişisel yetenekleriyle kendini gruba kabullendirmesi şeklinde tanımlamaktadır. Özgüven (1992) ise, kişilerin yakın ve uzak çevresinde etkileşim içerisinde olduğu insanlarla bağ kurarak, bu bağı devam ettirebilme yeteneği olarak açıklamaktadır. Eripek (1996), iş hayatını da bir sosyalleşme süreci olarak görür ve sosyal uyumu iş yaşamı ile sosyal yaşamı gerektiği şekilde sürdürebilme becerilerine sahip olmak olarak tanımlar.

Sosyalleşmiş yani sosyal yönden gelişmiş olan bir kişi, yaşadığı toplumun kurallarına, beklentilerine uygun davranışlar gösterir, kendi istekleri ve gereksinimleri ile toplumun beklentileri arasında denge sağlayabilir. Sosyal bir varlık olan birey, bu dengeyi kurarken hayata ilişkin normları da benimser ve aynı zamanda beraber yaşadığı bireylerle paylaşmayı, iş birliği yapmayı, yardımlaşmayı başarır ve duygularını yaşadığı kültüre uygun bir biçimde ifade edebilir (Çağdaş ve Seçer, 2002). Bireyler, sosyal gelişimlerini tamamlayamazlar ya da sosyal gelişimlerinde eksiklikler olursa, gelecekteki sosyal davranışları olumsuz yönde etkilenecektir. Bu, bireylerin sosyal ve duygusal sorunlarla karşılaşarak uyum problemi yaşama olasılığını artırmaktadır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Uyum probleminin en büyük etkileri ise sosyal hayat içerisinde kendini göstermekte ve toplumsal temas hususunda bireyde sıkıntılar yaratmaktadır.

Watts'a (1979) göre diğer insanlarla iyi ilişkiler kurarak aynı zamanda kendi benliğini de ortaya koyabilmesi ve toplumda mutlu olması, bireyin sosyal uyumunu gösterir. Sosyal uyumun, bireyin sosyalleşme ihtiyacını karşıladığını ve bireye toplumda bir yer edindirerek onu toplumun bir parçası haline getirdiği söylenebilir. Bronfenbrenner (1979), uyumun yalnızca sosyal ve kültürel konularla bağlantılı olarak tanımlanabilecek belirli etkiler ve kavramlarla anlaşılabilir olduğunu savunmaktadır. Dökmen (2003, s. 372), kişilerin karşılaştıkları yeni ortam ve yeni bir duruma uyum sağlaması sürecinin, karşılıklı gerçekleşmesi gereken bir eylem olduğunu ifade etmiş, tek taraflı sağlanan uyumun sağlıklı olamayacağını belirtmiştir.

Okula Uyum

Okula uyum, Baines (2002) tarafından öğretmen ve çocuk arasındaki ilişkiler, akademik başarı, genel uyum şeklinde ele alınırken, Weinstein (1998) okul uyumunu akademik başarı, sosyal, duygusal ilişkiler ve davranış becerileri olarak ele almıştır. Berndt (1999) ise uyumu tanımlarken öğrencilerin öğretmenleri dinlemesi, sınıf ve okul kurallarına uyması, sınıfta başarılı olma motivasyonu, akademik performans ve sınıf etkinliklerine aktif katılımları olarak nitelendirmiştir.

Okula uyum, okulda bulunması gereken özellikler ile öğrencilerde bulunması gereken özelliklerin iyi bir öğrenme gerçekleştirmek için uyumlu bir şekilde bir araya gelme derecesi olarak ifade edilmektedir (Spencer, 1999). Çocukların okula uyum sürecinde çeşitli unsurlar etkili olmaktadır. Bu unsurların başlıcaları, öğretmenler, akranlar ve anne-babalardır (Gülay, 2011). Bu unsurlara ek olarak okula uyum, bireyin okuldaki başarısı, derslere katılımı, okul ortamındaki rahatlığı ve okul ortamına karşı duyduğu ilgi olarak ele alınmaktadır (Ladd, Birch ve Bush 1999). Çocuk okula başladığı ilk günlerde bu uyumu yakalayabilir, fakat tam tersi de olabilir. Bu önemli bir dönüm noktasıdır. Çünkü okula uyum sağlayan çocuklar, etkinliklere katılır, aktiftir, dikkatlidir, bağımsız çalışabilir ve akademik anlamda başarıları yüksektir. Bu çocuklar yaşlıları ve öğretmenleri ile yakın ilişkiler kurabilirler (Birch ve Ladd, 1997).

Okula uyum sağlayan çocukların psiko-sosyal ve bilişsel gelişimleri sağlıklı olduğundan, ileriki zamanlarda problem davranışlara yönelme olasılıkları azdır (Demirtaş, 2016). Adhiambo, Odwar ve Mildred (2011) tarafından yapılan araştırmada, çocuklardaki düşük uyum düzeylerinin, düşük akademik başarı, okuldan ayrılma problemleri ile davranış sorunlarına sebep olduğu açıklanmıştır. Okula uyum konusunda yaşanan sorunlar, çocuğun arkadaşları tarafından dışlanmasına, okuldan kaçmasına, gelecek hayatındaki akademik başarısının düşük olmasına neden olmaktadır. Ayrıca okula uyum problemleri, çocukta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Polat Unutkan, 2006).

Eğitim Ortamında İstenmeyen Davranışlar

Okul çağındaki çocuklarda görülen istenmeyen davranışlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

İlgisizlik, içine kapanıklık, aşırı çekingenlik, nedensiz aşırı korkma, aşırı huzursuzluk, arkadaş edinememe, nedensiz sıkıntı, dikkat çeken şımarıklık, söz dinlememe, kurallara ve disipline uymama, okul araç gereçlerine zarar verme, isyankârlık, yalan söyleme, yerinde duramama, ders çalışmama, zararlı alışkanlıklara heves etme, arkadaşlarının araç gereçlerine zarar verme, tembellik, içine dönüklük, uyumsuzluk, kaygı ve gerilim, söz almadan konuşma, ders dinlememe, sınıfta gezinme, gürültü yapma, ilgisiz kalma, sürekli geç kalmadır. (Duman, 2007).

Öğrenme öğretme etkinlikleri sırasında sınıfta istenmeyen davranışlar ve uygun olmayan çalışma becerileri ise şu şekilde sıralanabilir:

1. Uygun olmayan sınıf içi davranışlar: Söz almadan konuşma, kavga, yerinden kalkarak sınıf içerisinde dolaşma, sınıf içerisindeki etkinliklere katılmama, yaşına uygun olmayan bebeksi davranışlar gösterme.

2. Uygun olmayan çalışma becerileri: Ödevini zamanında yapmama, sınıftaki tartışmalarda ve öğretmenin ders sunumunda dikkat yetersizliği, sınıf içinde öğretmenin dediklerini yapmama, çalışma zamanı iyi kullanmama (Tertemiz, 2007).

Öğrenci kavramının içerisinde, yalnızca bilgilenen, öğrenen bir birey olma özelliği değil, aynı zamanda eğitilmek istenen birey olma özelliği vardır. Öğrenci, eğitim süreci içerisinde, süreci bir bütün olarak yaşayan ve bu yaşantı sonucunda, bilişsel, duyuşsal, devinişsel davranışlarla beraber törel davranışlarında da amaçlı ve olumlu değişimler beklenen kişidir (Topses, 2007). Bu değişimler gerçekleşirken okul ve sınıf ortamına uyum sürecinden kaynaklanan kaygı ve korkular istenmeyen davranışlara sebep olabilmektedir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının kaynakları, sınıf içi ve sınıf dışı etkenler olarak ikiye ayrılır. Öğrencinin ailesi, yaşadığı kültür, ülkenin eğitime bakış açısı ve okul, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıf dışı etkenleri olarak sıralanırken, sınıfın fiziki durumu, eğitim programları, öğretim yöntemleri, öğrencinin beklentileri ve ihtiyaçları,

sınıf kuralları, öğretmenin yönetim biçimi ise sınıf içi etkenleri oluşturmaktadır (Özgözlü ve Altunay, 2016).

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Etki Eden Faktörler

İstenen davranışlar, okulların öğrencilerden bekledikleri davranışlardır. Bu davranışlar okulun şartlarına göre belirlenen kurallar çerçevesinde oluşur. Fakat istenmeyen davranışlar da okullarda kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır. İstenmeyen davranışlar, eğitim ve öğretimin niteliğinde olumsuzluklara yol açabilir. Kuralların ve düzenin bozulduğu ortamlarda sergilenen istenmeyen davranışlar, öğrenciyi, okul müdürünü, öğretmeni, kısaca tüm aktörleri olumsuz olarak etkilemektedir (Uğurlu, 2016).

Sınıftaki öğrenciler farklı geçmiş yaşantılara, farklı kişilik özelliklerine, farklı ilgi alanlarına ve yeteneklere sahip olduklarından, sınıf ortamında farklı sorunlarla karşılaşmak mümkündür. İstenmeyen davranışların kaynakları, sınıf içi ya da sınıf dışı olabilir. Aşağıda, istenmeyen davranışların sınıf içi ve sınıf dışı etmenleri açıklanmıştır.

Öğrenciden kaynaklanan faktörler. Her öğrenci farklı özelliklere sahiptir. Yakın yaşlarda olmalarına rağmen sınıftaki öğrenciler farklı yaşam biçimlerine sahip olabilirler. Farklı aile yapıları öğrenci davranışlarını etkileyen temel faktörlerden biridir. Aileler farklılaştıkça çocuk yetiştirme şekilleri de farklılaşmaktadır. Bazı aileler katı/sert çocuk yetiştirme tarzını benimserken, bazı aileler daha serbest çocuk yetiştirme tarzını benimseyebilmektedirler. Ailelerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutum ve davranışlar, çocukların aşırı kontrollü ya da aşırı kontrolsüz davranışlar sergilemelerine neden olabilir. Demokratik anne baba davranışları, çocukların sınıfta istedik davranışlar göstermesini sağlayabilir. Öğretmenin, çocukların yaşam biçimlerini bilmesi, istenmeyen davranışların önlenmesini sağlayabilir (Uğurlu, 2016).

Good ve Power (1986), sınıfta beş tip öğrenci olduğunu belirtmiştir: (1) Başarılı öğrenciler: Dersleri, okulu seven, çalışkan, başarılı ve sevilen öğrencilerdir. (2) Sosyal öğrenciler: Dersler yerine sosyal ilişkileri tercih eden, dışa dönük, arkadaşlıklarına önem veren öğrencilerdir. (3) Bağımlı öğrenciler: Başarıları genelde düşük, yetersiz oldukları düşünülen, destek gerektiren öğrencilerdir. (4) Yabancılaşmış öğrenciler: İsyankâr, öfkeli, uyumsuz tavırda olan, okulu ve dersleri gözden çıkarmış görünen öğrencileridir.

(5) Gölge öğrenciler: Gözden uzak durmayı tercih eden, sessiz, kendilerini ortaya koymaktan kaçınan öğrencilerdir (Akt. Külahlıoğlu, 2000).

Öğretmenden kaynaklanan faktörler. Öğretmenlerin alan bilgisi ve meslek bilgisinin yeterli olmaması durumu istenmeyen davranışların ortaya çıkmasındaki önemli etkenlerin başında gelmektedir (Uğurlu, 2016). Etkili öğretmen, sınıfı yönlendiren, eğitim öğretim programını etkili bir şekilde yöneten öğretmendir. Öğretmen, dersi öğrencilerin tamamını öğrenme etkinliklerine katarak etkili bir biçimde işlediği takdirde, yetersiz öğrenim sürecinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar azalacaktır (Akar, 2002).

Öğretmenin açık ve anlaşılır bir dil kullanması, öğrenciler tarafından doğru anlaşılması açısından önemlidir. İstenmeyen davranışların artmasında öğrencinin, öğretmenin anlattıklarını iyi anlayamaması, beklentilerini karşılayamaması ve kendini iyi ifade edememesi de bulunmaktadır. Örnek verecek olursak sınıf içinde bir grup öğrenciyle konuşurken diğer öğrencileri ihmal etmesi istenmeyen davranışlara davetiye çıkarabilir. Aynı zamanda, anlattıklarının anlaşılıp anlaşılmadığını tespit edebilmek için söylediklerini sınıf içinden seçtiği birkaç öğrenciye tekrar ettirmelidir. Dili çok iyi kullanması da önemli bir faktördür. İstenmeyen davranışlar, öğretmen tarafından gözden kaçırılmamalı, öğretmen öğrenciden daha iyi davranışlar beklediğini, bunun için yardıma hazır olduğunu öğrenciye hissettirmelidir. Öğrenci, öğretmen tarafından dinlendiğinin, fark edildiğinin, kendisine dikkat edildiğinin bilincinde olmalıdır (Lemlech, 1988, s. 15).

Fiziksel ortamdan kaynaklanan faktörler. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği sınıfın ortamı ve fiziksel yapısı öğrenci davranışlarını yakından etkiler. Sınıfta öğrencilerin istendik davranışlar sergilemesi ve iyi bir eğitim öğretim sürecinin gerçekleşebilmesi için fiziksel ortamın hazırlanması gerekir. Fiziksel ortam, öğrencilerin davranışlarını çeşitli yönlerden etkiler. Öğretmenin temel görevlerinden biri, etkili bir öğrenme-öğretme için uygun bir sınıf ortamı oluşturmak ve bunu sürdürmektir (Tutkun, 2012).

Sınıf düzenindeki ilişkiler, sınıf kuralları ile belirlenir. Kurallar, ihtiyaçlara uygun, adil, düzenli, kararlı bir şekilde uygulanır ise sınıf düzeninin sağlanmasında istenmeyen davranışların önlenmesinde öğrenci başarısını da beraberinde getirir (Doyle, 1989). İnsanlar arasındaki ilişkiler, davranışlara yön veren yargılar olarak tanımlanan kurallara göre işler ve bu kurallar toplum içindeki sınıfların etkili bir şekilde işlevlerini yerine

getirmelerini sağlar (Topses, 2007). Kural ve uygulamaları öğrencinin mantığına uygun hale getirmek, bu hususta öğrenciyi inandırmak önemlidir. Öğrencilerin inandıkları disiplin yöntemlerinin, inanmadıkları yöntemlerden daha olumlu davranışlara sebep oldukları görülmüştür (Evans, 2005). Etkili bir biçimde düzenlenmiş sınıf ortamında serbest hareket eden öğretmen ve öğrencilerin motivasyonları artacak ve sınıftaki etkinliklerde daha fazla yer alacaklardır. Bununla birlikte olumsuz davranış görülme sıklığı da azalacaktır (Jones 1982; akt. Aydın 2005, s. 16).

Öğrenciler okulda vakitlerini kendilerine ayrılan oturma düzeni içerisinde geçirmektedirler. Sıraların kullanışlı olması öğrencilerin rahat hareket etmelerini, yazmalarını, dinleme faaliyetlerine katılmalarını önemli ölçüde etkileyen bir faktördür. Sıraların öğrencilerin fiziksel yapılarına uygun olmaması, öğrencinin hatalı bir duruş veya oturuş sergilemesine sebep olur. Bu durum, öğrencinin kas sisteminde yorgunluk ve hatta bozukluk meydana getirebilir. Öğrenci kendisini oldukça rahatsız hissedebilir ve bu rahatsızlık durumu etkin dinlemeyi, okumayı, yazmayı ve derse katılımını olumsuz yönde etkiler. Aktif katılımının zayıflığından dolayı dikkatin uzun süre devam ettirilememesi anlamayı azaltmakla beraber, öğrencinin sıkılmasına ve bunun sonucunda bazı olumsuz davranışların oluşmasına sebep olabilir (Özen, 2010).

Program ve plandan kaynaklanan faktörler. Bir dersin amaçlarının belirtildiği yazılı kaynaklar program olarak tanımlanır. Program, planlama kavramı ile birlikte kullanılır. Eğitim öğretimin istenilen şekilde amaçlara uygun olarak gerçekleştirilmesinin yolu iyi bir planlamadan geçer. Planlar sınıflara göre birbirinden farklılık gösterebilir. Bunun sebebi ise sınıfların akademik ve sosyal düzeylerinde farklılıklar bulunmasıdır. Öğrencinin özellikleri, öğretmenin özellikleri ve yetenekleri, okulun fiziksel yapısı ve şartları, çevrenin sosyal yapısı, sosyoekonomik düzey gibi etkenler, içinde bulunulan planlamanın sürecini etkiler (Uğurlu, 2016).

Okuldan kaynaklanan faktörler. Okulun fiziksel özellikleri, öğrenci sayısı, okul kuralları, yönetim biçimi gibi birçok değişken, öğrencinin tutum ve davranışlarını etkiler. Öğrenciler tarafından benimsenmeyen ve akademik olarak başarısız kabul edilen okulların mezuniyet sonrası öğrencide bırakacağı kazanım da az olacağından bu tür okullarda süreç içerisinde uyumsuz davranışların görülme sıklığı da artar (Cemaloğlu ve Kayabaşı, 2007). Okula verilen görevlerden biri öğrencileri, çevrenin olumsuz etkilerinden korumaktır. Okul yönetimi, öğrencileri çevreden gelebilecek istenmeyen

davranışlardan korunurken farklı önlemler almalı ve etkinlikler ortaya koymalıdır. Eğer okul, çevreden gelen istenmeyen davranışları kontrol altına almada ve önlemede yetersiz kalırsa öğrencilere istenilen davranışlar kazandırmada da yetersiz kalacaktır. Böyle bir durumda okulların toplumsallaşma görevini yerine getirmesi mümkün olmayacaktır (Özgözlü ve Altunay, 2016).

Aileden kaynaklanan faktörler. Çocuğun doğumuyla birlikte üyesi olduğu en küçük toplumsal kurum ailedir. Çocuğun eğitimi ailede başlar. Kişilik yapısının temelleri büyük oranda ailede atılır. Ailede temel davranışları kazanan çocukların daha sonraki hayatında bu davranışları değiştirmesi oldukça zor olur. Çalışkan, pısrık, girişken, tembel, yalancı ve benzeri kişilik özelliklerinin kazanılması ailede başlar, gelişir ve çoğu zaman pekişir. Pekişen bu kişilik özelliklerini okulun değiştirmesi güçtür (Ada, 2009).

Ailenin yaşam koşulları, eğitim durumu, çocuk sayısı, anne-babanın ayrı ya da ölmüş olması, ailenin disiplin anlayışı ve çocuğa sınır konması gibi durumlar, ailenin çocukların davranışlarındaki etkisini artırmakta ya da azaltmaktadır. Aile içinde bireyler farklı roller alırlar ve bu rollerle değişik ilişki sistemleri ortaya çıkar. Her bir sistem ve bu sistem içinde yer alan her birey zamanla kendine has bir davranış yapısı oluşturur. Özellikle babanın merkezde, belirleyici olduğu yetkeci aile yapısında, genel olarak görülen sürekli denetleme davranışları, çocuğun kendine özgü yeterlik becerilerinin, yeterince gelişmemesine sebep olmaktadır. Bu da dış denetimli, emir-itaat ilişkileri üzerine büyüyen bireyler ortaya çıkarmaktadır (Duman, 2007).

Sınıf ortamında öğrenciler tarafından gösterilen istenmeyen davranışların nedenlerinin önemli bir kısmı aileden kaynaklanan problemlerdir. Çocuklarıyla ilgilenmeyen, sokağı bir eğitim yeri olarak gören ailelerin çocukları daha sorunlu olmaktadır. Bununla birlikte çocuğuna kötü davranan, şiddet uygulayan ve çocuğunu ihmal eden aile tipleri ile sıklıkla karşılaşmaktadır (Çelik, 2012).

İlgili Araştırmalar

Bu kısımda okula uyum ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Yapılan araştırmalar okulöncesi, ilkokul, ortaokul, lise düzeylerine göre ayrılmış ve kronolojik olarak sıralanmıştır. Ayrıca bu bölümde okula uyum sürecini etkileyen okul olgunluğu, çevre uyumu, okula hazırbulunuşlukla ilgili bazı araştırmalara da yer verilmiştir.

Okulöncesi Eğitim Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar

Balkaya (1998), anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum sürecini etkileyen faktörleri araştırmıştır. Araştırmanın modeli, kesitsel modeldir. Üç-altı yaş arası normal gelişim gösteren 200 çocuk araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Ebeveyn ile çocuk iletişiminin boyutlarını tespit etmek, çocukların anaokuluna uyum süreçlerindeki ilk tepkilerini anlamak, ayrılık kaygısı yaşayıp-yaşamadıklarını belirlemek, çocukların ailelerinin demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla araştırmada; PARI-Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Ayrılık Kaygısı Ölçeği ve Aile Bilgi Formu olmak üzere üç veri toplama aracı kullanılmıştır. Toplanan veriler analiz edildiğinde koruyucu boyutun özelliklerini gösteren ebeveynlerin çocuklarının diğerlerine göre, kardeşi olmayanların kardeşi olan çocuklara göre daha kaygılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada anaokuluna uyum sürecini etkileyen faktörler ise, sevgi, yaş, çocuğun becerileri, aile yaşantıları, okul ve sınıfın fiziksel özellikleri ve öğretmen özellikleri olarak belirlenmiştir.

Işık ve Güven (2006), altı yaş çocuklar için geliştirilen Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği'nin (MASDU) beş yaş çocukları için geçerlik ve güvenilirliğini sınamışlardır. Tarama modelinde olan araştırmanın evrenini resmi ilköğretim okullarına bağlı anasınıfında eğitim gören beş-altı yaş çocukları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine, yaşları beş ile altı arası olan 405'i kız, 471'i erkek toplam 876 çocuk oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular, ölçeğin devamlılık katsayısının yüksek, iki test arasındaki ilişkinin ise anlamsız olduğunu göstermiştir. Yapılan tüm analizler ölçeğin beş yaş için geçerli ve güvenilir biçimde uygulanabileceğini göstermiştir. Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinden elde edilen puanlarda, sosyoekonomik düzey ve cinsiyetin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Kotil (2010), annelerin ebeveyn öz yeterlik algıları ve okul beklentilerine uyum düzeylerinin, beş yaş çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine etkisini ele almıştır. Annelerin sahip oldukları çocuk bakım konusunda ki deneyimlerinin kaynakları ve çocuk bakımı hakkında sahip oldukları sosyal destek düzeylerinin, çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine etkisi de araştırılmıştır. Araştırmanın örnekleminde, anasınıfına devam eden 586 öğrenci ve bu öğrencilerin öğretmenleri ile anneleri yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, kız çocukların erkek çocuklara nazaran sosyal-duygusal uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. İş hayatında olmayan annelerin ve şahsen anaokuluna gitmiş olan annelerin çocuklarının sosyal-duygusal uyum düzeylerinin farklı olduğu gözlemlenmiştir. Diğer taraftan çocuğunu anaokuluna gönderme konusunda tereddüt yaşamayan, okul döneminde öğretmene çocuğu konusunda bilgi veren, anaokuluna başlamadan önce çocuğuyla okul ile ilgili konuşan, çocuğunu sınıfta beklemeyi istemeyen annelerin çocuklarının sosyal-duygusal uyum düzeylerinin diğer çocuklara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Annenin kitaplar, internet ve televizyonda çocuk bakımı konusunda bilgi edinmiş olması ve çocuk bakımında eşinden yardım alması da çocuğun sosyal-duygusal uyumunu pozitif etkilemektedir. Annenin çocuk bakımında eşinin annesinden veya kendi annesinden destek almış olması ise sosyal çevreye pozitif yaklaşmasını ve çocuğun akranlarla etkileşimini olumsuz etkilemektedir.

Önder ve Gülay (2010), Ladd, Kochenfender ve Coleman tarafından geliştirilen Beş-Altı Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması üzerinde çalışmışlardır. Ölçek, çocukların okula uyumlarının öğretmen görüşleriyle değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Güvenirlik ve geçerlik çalışması yapılan ölçek, anasınıfına devam eden beş-altı yaş grubundan 269 çocuk için öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Bulgular ölçeğin güvenirlik ve geçerliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.

Günindi (2010), altı yaş çocuklarına uygulanan sosyal uyum beceri eğitimi programının, çocukların sosyal uyum becerilerinin gelişimine etkisi üzerine çalışmıştır. Araştırmada, deneysel yöntem kullanılmıştır. Örneklem, anasınıfına devam eden altı yaş grubundaki 36 çocuktan oluşturulmuştur. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, deney grubunun sosyal uyum becerilerinde artma ve sosyal uyumsuzluklarında azalma görülmüştür. Uygulama sonunda yapılan kalıcılık testinde, deney grubunun sosyal uyum becerilerindeki artışın devam ettiği tespit edilmiştir.

Gülay ve Erten (2011), okul öncesi çocukların akranları tarafından kabul edilme düzeylerinin okula uyum değişkenleri (okulu sevme, işbirlikçi katılım, okuldan kaçınma ve kendi kendini yönetme) üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden, beş-altı yaş grubundan 99 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada veriler, Resimli Sosyometri Ölçeği, Okul Uyumlu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda işbirlikçi katılım ve kendi kendini yönetme düzeyleri, akranlar tarafından kabul edilme düzeyi ile okulu sevme arasında olumlu yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Akranlar tarafından kabul görme düzeyi ile okuldan kaçınma düzeyi arasında olumsuz yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Ayrıca akranlar tarafından kabul edilme düzeyinin, okula uyum ile ilgili okulu sevme, işbirlikçi katılım, okuldan kaçınma ve kendi kendini yönetme değişkenlerini ayrı ayrı anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir.

İlkokul Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar

Garner (1970), davranış problemleri olan ilkokul çocukları ile onların kişisel, sosyal ve sınıf uyumlarına insan ilişkileri eğitiminin etkisi üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Garner, duygusal alandaki eğitim deneyimleri ile okul ortamında başarılı bir uyum sağlanabileceği üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışmalar sonucunda deney grubunda, akran kabulünde daha büyük artışlar bulunurken, kontrol grubunda ise lider kabulünde anlamlı olarak daha büyük artışlar tespit edilmiştir.

Gürpınar (2001), 7-12 yaş arası çocuklarda var olan uyum ve davranış bozukluklarını ve benlik saygısı düzeylerini belirleyip, bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Ayrıca çocukların kendilerinde var olduğunu düşündükleri uyum sorunlarını ölçmek amacıyla Davranış ve Uyum Sorunları Ölçeği geliştirmiştir. İstanbul'daki altı devlet okulunda ve bir özel okulda okuyan 438 öğrenci ile, iki farklı korunmaya muhtaç çocuk kurumundaki 185 çocuk olmak üzere toplam 625 çocuk araştırma örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ve 11 sorudan oluşan anket, çocukların yaş, cinsiyet vb. demografik özelliklerini belirlemek için kullanılmıştır. Uyum ve davranış bozuklukları üzerinde benlik saygısının etkisini araştırmak için çocuklara Kültürden Arınmış Benlik Saygısı Envanteri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, toplam benlik saygısı ile davranış ve uyum sorunlarının toplamı arasında negatif bir ilişki izlenmiştir. Davranış ve uyum

sorunları arttıkça, toplam benlik ve akademik benlik saygısının azaldığı, uyuma ilişkin sorunları arttıkça, ebeveyne yönelik benlik saygısının azaldığı, yaş faktörü arttıkça uyum ve saldırganlığa ilişkin sorunların arttığı, dokuz, on ve on bir yaş çocuklarında uyumla ilgili sorunların yedi yaş çocuklarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Uzbaş (2003), ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin, sosyal beceri ve okul uyumları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma, tarama modeline göre yapılmıştır. Örnekleme oluşturan öğrencilerin, var olan sosyal becerileri ve okul uyumları ile depresyon düzeyleri belirlenmiş ve aralarındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın örnekleme, altı ayrı ilköğretim okulunun dördüncü ve beşinci sınıflarında öğrenim gören 180'i kız, 185'i erkek toplam 365 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin gerek sosyal beceri ve okul uyumları, gerekse depresyon düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Karakuş (2006), büyük şehirlere göçen kalabalık ve fakir ailelerin çocuklarının okullarda karşılaştıkları sorunları araştırmıştır. Betimsel analiz yöntemi kullanılan araştırmanın evrenini, İstanbul ilinin en büyük ilçelerinden birisi olan Sultanbeyli'de okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem, göçün yoğun olduğu tespit edilen bölgelerden Fatih Mahallesi ve Yavuz Selim Mahallesi'nde oturan 20 veli ve bu mahallelerdeki iki okulda öğrenim gören 40 ilköğretim öğrencisi ve 30 öğretmenden oluşmaktadır. Görüşme yöntemiyle toplanan veriler incelendiğinde, çocukların evlerinde çoğu zaman Türkçe konuşulmadığı ve bazı annelerin hiç Türkçe bilmediği saptanmıştır. Bu çocukların okula uyum sağlamalarının ve okuma yazma öğrenmelerinin diğer çocuklardan daha zor olduğu belirtilmiştir.

Alp (2008), sosyal uyum bozukluğu gösteren çocukların, uyumsuz davranışlarına, kaynaştırılmış ders dışı hareket ve oyun etkinliklerinin etkisi üzerine sağlayacağı yararları araştırmıştır. Araştırmanın örnekleme bir ilköğretim okulundaki birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinden 24'ü deney grubu, 24'ü kontrol grubu olmak üzere toplam 48 öğrenciden oluşturulmuştur. Çalışma sonunda her iki gruptaki öğrencilerin aile ve öğretmenlerine sosyal uyum yelpazesi son test olarak tekrar uygulanmıştır. Sonuç olarak hareket ve oyun etkinliklerine katılan deney grubu, özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerinin uyumsal

davranışlarında kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı olacak düzeyde iyileşme saptanmıştır.

Seven (2011), ilköğretime yeni başlayan çocukların okula uyum sağlama düzeylerini belirleyebilmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya ilköğretim okullarında öğrenim gören yedi yaşındaki 100 çocuk katılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin, geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Gündüz (2016), farklı yaş kategorilerindeki ilkokul birinci sınıf (60-71 ay ve 72-84 ay) öğrencilerin, okullarda yaşanan uyum sorunlarının ve akademik olgunluk düzeylerinin belirlenmesini amaçlamışlardır. Yapılan analizler sonucunda, 60-71 ay aralığındaki öğrencilerin okul olgunluğuna ulaşmadıkları, ancak 72-84 ay aralığındaki öğrencilerin okul hayatına akademik olarak hazır oldukları görülmüştür. 60-71 ay aralığındaki çocukların okula uyumlarını olumsuz etkileyebilecek kimi davranışları (öğretmeninden sürekli yardım bekleme isteği, okul ve ders algısı oluşmaması, sürekli oyun oynama isteği, aile bireylerini-yanında isteme, okula gelmemek için yalan söyleme, yaşına uygun olmayan davranışlar gösterme, okula ve derse ilgisiz olma, derste ağlama, sık sık karın ağrısı şikâyeti dile getirme,) sık sık, kimilerini de ara sıra seğiledikleri görülmüştür.

Ahmed (2017), öğretmenlerin ilkokulda öğrenim gören utangaç çocuklarla ilişkilerini, utangaç çocuk algılarını ve okul uyumlarını araştırmıştır. Veriler Oslo ilkokullarında çalışan beş öğretmenin öğrencilerinden toplanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılarak toplanmış ve tematik analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler incelendiğinde, Norveç'teki ilkokul öğretmenlerinin, utangaç çocukların akran dışlanmalarından ve akran reddinden dolayı yaşlıları ile olan ilişkilerinde zorluk yaşadıklarını göstermiştir.

Ortaokul Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar

Spano (1965), ortaokul öğrencilerinin nedensel düşünme, uyum ve sosyal kabulleri üzerine çalışmıştır. Massachusetts'teki ortaokullarda okuyan, toplam 103 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. Elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda, nedensel düşünme ile demokratik davranış ve eleştirel düşünme arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu, sosyoekonomik olarak daha iyi durumda olan ortaokul öğrencilerinin önemli ölçüde daha nedensel odaklı düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynleri ayrı olan çocukların nedensel düşünme ve uyumları arasında anlamlı negatif ilişki tespit edilmiştir.

Yener (2005), çocukların algıladıkları anne-baba kabul-reddinin okul başarısı ve okul uyumu ile ilişkisini araştırmıştır. Yaşları 11-15 arasında değişen 184 kız ve 169 erkek öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bireysel Bilgi Toplama Formu, öğrencilerin cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik durum, aile yapısı gibi hususlara ve okul başarılarını nasıl algıladıklarına ilişkin bilgiler edinmek üzere araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmada okul başarısı, okul müdürlüklerinden alınan verilerden elde edilerek ölçülmüştür. Erkek ve kız çocukların, ebeveynlerinden algıladıkları kabul düzeylerinin ve psikolojik uyum düzeylerinin bir hayli yüksek olduğu ve bu iki değişken arasında, Rohner Kuramı ve onu sınavan araştırma sonuçları paralelinde, anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Rohner'in Ebeveyn Kabul-Red Kuramı, çocukların anne ve babalarından kabul algılamasının, onların okul başarılarını ve psikolojik uyumlarını olumlu yönde etkileyeceğini varsaymaktadır. Okul başarısı ile hem algılanan ebeveyn kabulü arasında hem de çocukların psikolojik uyumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş; bu ilişkilerde yaş ve cinsiyet farklarının bulunmadığı görülmüştür.

Doung (2011), erken ergenlik döneminde akademik başarı ile sosyal uyum arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Katılımcılar ortalama 12,7 yaşlarındaki Vietnam ve Meksika kökenli 730 Amerikalı ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrenciler, sosyal kabul, sosyal ret, karşılıklı arkadaşlıklar, popülerlik ve popülerliği değerlendiren bir akran adaylığı envanterini cevaplamışlardır. Beş sosyal uyum endeksi arasında akademik ve sosyal işlevsellik arasındaki ilişki, erkekler ve Meksikalı Amerikalı öğrencilere kıyasla, kızlar ve Vietnamlı Amerikalılar için daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Paramnik, Saha ve Mondal (2014), Batı Bengal ilköğretim okullarındaki çocukların cinsiyet ve sosyal çevre açısından aile uyumu, okul uyumu, akran uyumu ve genel uyumlarını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi, dört kırsal, dört kent merkezinden rastgele seçilen 471 ortaokul öğrencisinden oluşturulmuştur. Araştırmacı, öğrencilerden veri toplamak amacıyla geçerliliği onaylanmış Uyum Envanteri geliştirmiştir. Çalışma, kentsel alanda veya kırsal alanda yaşayan öğrencilerin uyumları arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Ancak kızların aldıkları puanların, erkeklerin aldıkları puanlardan daha yüksek olduğu, kızların erkeklerden daha iyi uyum sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bhagat ve Baliya (2016), ortaokul öğrencilerinin öz yeterliklerini ve uyumlarını cinsiyet ve akademik başarılarına göre araştırmışlardır. Çalışma, Samba Bölgesi'nde dokuzuncu sınıfta okuyan rastgele seçilmiş 200 ortaokul öğrencisi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Veriler öz yeterlik ölçeği ve uyum envanteri aracılığıyla toplanmıştır. T testi ile incelenen veriler ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre uyumlarında önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir. Ortaokullardaki kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az uyumlu oldukları görülmüştür. Öğrencilerin öz yeterliklerinde cinsiyetlerine ve akademik başarılarına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Lise Düzeyinde Okula Uyum İle İlgili Araştırmalar

Hafizoğlu (2007), 16-17 yaş grubu ergenlerde duygusal zekâ, ruhsal uyum/uyumsuzluk ve davranış problemleri ilişkisini araştırmıştır. Toplamda 84 katılımcıdan oluşan örneklem grubunun 41'i kadın, 43'ü erkektir. Duygusal zekâ, Bar-On Duygusal Zekâ Envanteri (Bar-On EQ-i) ile genel ruhsal uyum/uyumsuzluk, Kendini Değerlendirme Envanteri (PAQ) ile ve davranış sorunları, Connors' Öğretmen Derecelendirme Ölçeği (CTRS-28) ile ölçülmüştür. Çalışmada davranış sorunlarının olası belirleyici etmenlerine de bakılmıştır. Duygusal zekâ puanı daha yüksek olan öğrencilerin, kişiler arası ilişkilerde, kendilerinin ve başkalarının duygularını anlamada, dürtülerini kontrol etmede ve sorunları en etkin şekilde çözmede diğerlerine göre daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde okul öncesi eğitim düzeyinde altı araştırmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalarda, okula yeni başlayan çocukların uyum sürecini etkileyen faktörler, ebeveynlerin öz yeterlilik algılarının çocukların sosyal- duygusal uyum

düzeylelerine etkisi, sosyal uyum becerileri ve çocukların akranları tarafından kabul edilmelerinin okula uyumları üzerindeki etkileri ortaya koyulmayı çalışılmıştır. Ortaokul düzeyinde yapılan beş araştırmada ise öğrencilerin nedensel düşünme, uyum ve sosyal kabul, çocukların anne baba kabul- red ile okul başarısı ve okul uyumu ilişkisi, akademik başarı ve sosyal uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin özyeterlilikleri ve uyumları cinsiyet ve akademik başarılarına göre araştırılmıştır. Lise düzeyinde yapılan araştırmada, öğrencilerin duygusal zekâ, ruhsal uyum ve davranış problemleri arasındaki ilişki araştırılmıştır.

İlkokul düzeyinde karşımıza çıkan araştırmalarda, davranış problemi olan çocukların sınıf uyumlarına insan ilişkileri eğitiminin etkisi ve ilkökul çocuklarında var olan uyum ve davranış bozuklukları ile benlik saygısı üzerindeki ilişkisi incelenmiştir. Yapılan diğer bir çalışmada sosyal beceri ve okul uyumları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ölçek geliştirme çalışması olarak yapılan farklı bir araştırmada ise ilkökula yeni başlayan çocukların okula uyum sağlama düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

İncelenen çalışmaların hiçbirinde ilkökul öğrencilerine yönelik bir uyum ölçeği geliştirme çalışması yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çalışma eğitim alanında bir ilk olması açısından önemlidir. Akademik başarı ve uyum arasında doğrusal bir ilişki olması genel kabul görmektedir. Akademik başarı derslerden alınan notlar ile ölçülebilir ama öğrencilerin uyum düzeylerini ölçen bir araç yoktur. Bu çalışma, uyum ile başarı arasında ve farklı değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesine katkı sağlayacaktır. Okula uyumu etkileyen değişkenlerin kapsamlı bir şekilde belirlenmesi, okula uyum konusunda hazırlanacak programlar ve hazır olan programların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, veri toplama aracının geliştirilmesi ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilkokul öğrencilerinin okula uyum düzeylerini belirlemek için kullanılabilir bir ölçek geliştirmeyi amaçlayan tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama modeli, eskiden ve hâlihazırda mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Tarama modellerinde araştırılan durum, kişi veya nesnelere kendi durumları içerisinde olduğu şekliyle betimlenir. Tarama modeli araştırmaya katılan katılımcıların bir konu ya da olayla ilgili görüş, bilgi, beceri, yetenek, ilgi veya tutumlarının ne şekilde dağıldığını belirlemek amacıyla kullanılır (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2008; Karasar, 1999).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Tokat ilinde bulunan ilkokul öğrencileri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada araştırmanın amacına uygun olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden “araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmak amacıyla kullanılan kolay ulaşılabilir durum örnekleme (convenience sampling)” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 113) kullanılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığında alınan veriler, 2019-2020 öğretim yılında Tokat ilinde toplam 29.173 ilkokul öğrencisi ve 1.707 ilkokul öğretmeni olduğunu göstermektedir. Sınıflara göre öğrenci sayıları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. 2019-2020 Öğretim Yılında İlkokul Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	Öğrenci Sayısı
1.Sınıf	7.015
2.Sınıf	7.226
3.sınıf	7.323
4.Sınıf	7.609
Toplam	29173

Tablo 1 incelendiğinde Tokat ilinde bulunan özel ve resmi ilkokulların birinci sınıflarında, 7.015, ikinci sınıflarında, 7.226, üçüncü sınıflarında 7.323, dördüncü sınıflarında, 7.609 öğrenci olduğu görülmektedir.

Araştırmada ilkokul öğretmenlerinin görüşlerine dört farklı aşamada başvurulmuştur. Birinci aşamada 2019-2020 öğretim yılında Tokat ilinde farklı ilkokullarda çalışan 60 öğretmen ile "uyumlu öğrenci kimdir?", "uyumsuz öğrenci kimdir?" sorularının cevabı aranmış açık uçlu sorular yardımıyla madde havuzu oluşturulmuştur.

İkinci aşamada 2019-2020 öğretim yılında Tokat merkez ve merkeze bağlı köylerde görev yapan öğretmenlere uygulamaları amacıyla oluşturulan ölçek maddeleri, uzman görüşüne sunulmuştur. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Deneme Formu geliştirme aşamasında, ilkokul öğretmenlerinden, “uyumlu öğrenci” ve “uyumsuz öğrenci” kimdir? Sorularına verilen yanıtlar doğrultusunda elde edilen verilerle hazırlanan 37 maddelik deneme formuna, dokuz akademisyen, Prof. Dr. Ebru Oğuz (Eğitim Yönetimi AD.), Prof. Dr. Ayhan Ural (Eğitim Yönetimi AD.), Doç. Dr. Uğur Akın (Eğitim Yönetimi AD.), Dr. Öğr. Üyesi Emine Saklan (Eğitim Yönetimi AD.), Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Erdem (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD.), Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih Alkan (Eğitim Programları ve Öğretimi AD.), Dr. Öğr. Üyesi Selma Şenel (Eğitim Bilimleri AD.), Dr. Öğr. Üyesi Şefika Erdem (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD.), Dr. Öğr. Üyesi Birgül Ulutaş (Eğitim Yönetimi AD.) ve iki öğretmenin, Mehtap Karaduman (Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni) ve Hamza Ürüm (Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)’ün uzman görüşleri doğrultusunda 30 maddeden oluşan son şekli verilmiştir. Kapsam geçerliğini ölçmek için kullanılan yollardan biri, uzman görüşüne başvurmadır.

Üçüncü aşamada, otuz maddeden oluşan sorular, 15 ilkokul öğretmeni tarafından 369 ilkokul öğrencisi için uygulanmıştır. Öğretmenler tarafından deneme formunun uygulandığı öğrencilerin, (N=369), %53,4’ü kadın (N=197) ve %46,6’sı erkektir (N=172). Ayrıca Öğretmenler tarafından deneme formunun uygulandığı öğrencilerin (N=369), %21,68’i ilkokul birinci sınıf (N=80), %25,74’ü ikinci sınıf (N=95), %24,39’u üçüncü sınıf (N=90), %28,18’i dördüncü sınıf (N=104) düzeyinde öğrenim görmektedir. Bu aşama sonrasında yapılan faktör analizleri neticesinde 30 maddelik deneme formuna 16 maddeden oluşan nihai şekli verilmiştir.

Dördüncü aşamada öğretmenlere uygulanan İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Tokat merkezde görev yapan 15 öğretmenin derslerine girdikleri her bir öğrenci için uygulanmıştır. Nihai formun uygulandığı öğrencilerin (N=248), %81'i normal, %19'u taşımalı eğitim görmektedir ve öğrencilerin (N=248), %54,4 kız, (N=135), %45,6'sı erkektir (N=113). Nihai formun uygulandığı öğrencilerin, %36,3'ü ilkokul birinci sınıf (N=90), %14,5'i ikinci sınıf (N=36), %24,6'sı üçüncü sınıf (N=61), %24,6'sı dördüncü sınıf (N=82) düzeyinde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada ilkokul öğrencilerinin okula uyumlarının belirlenmesine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda geliştirilen ölçeğin geliştirilme aşamalarına dair bilgiler aşağıda yer almaktadır.

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Geliştirilme Süreci.

- 1- Ölçek ile ölçülerek özelliklerin belirlenmesi
- 2- Maddelerin yazılması
- 3- Maddelerin uzman denetiminden geçirilmesi
- 4- Maddelerin düzeltilerek deneme formu oluşturulması
- 5- Deneme uygulamasının yapılması
- 6- Deneme uygulaması sonucu toplanan verilerin girilmesi, analizi ve nihai formun oluşturulması

Ölçekle ölçülecek özelliklerin belirlenmesi. Bu bölümde alanyazın taranarak öğrencilerin uyumlarının değerlendirilmesinde etkili olacak faktörler (ailevi, kişisel, okul, çevre vb) incelenmiştir. Alanyazın taramasından sonra Tokat ilinde görev yapan 60 öğretmene açık uçlu sorular sorulmuştur. Alanyazın taraması ve sorulara verilen cevaplardan ilgili faktörler belirlenerek bu faktörlere uygun maddeler yazılmıştır.

Maddelerin yazılması ile elde edilen temalar ile faktörlere uygun maddeler en iyi şekilde nasıl sorulabilir sorusu yanıtlanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda öğrencilerin okula uyumlarının değerlendirilmesinde bütün boyutları kapsayacak şekilde 37 madde yazılmıştır. Ölçek beşli likert tipi formatında hazırlanmıştır.

Maddelerin Dil ve Bilimsel Denetimden Geçirilmesi. Bu bölümde uzmanlara ölçeğin amacı, kapsamı madde özellikleri ve kendilerinden beklentilerin yer aldığı bir yönerge sunulmuştur. Uzmanlar görüşlerini "uygun", "uygun değil", "düzeltilmeli" şeklinde belirtmişlerdir. Hazırlanan form için, iki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni ve dokuz akademisyenden uzman görüşü alınmıştır.

Maddelerin Düzeltilerek Deneme formunun oluşturulması. Uzman görüşlerinin alınmasının ardından gerekli düzenlemeler yapılarak 30 maddelik deneme formu oluşturulmuştur.

Deneme uygulaması. İlk olarak uygulama için Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Tokat Valiliği'nden izin alınmıştır. Sonrasında ölçeğin anlaşılabilirliği, uygulama süresini belirlemek amacıyla ilkököl öğretmenlerinden sınıflarındaki öğrencileri için uygulanmış, eksik ve anlaşılmayan maddeler üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. Öncelikle incelenerek düzeltilen maddelerle deneme formu düzenlenmiştir. Bu bölümler; Yönerge; Kişisel bilgiler; İfadeler ve yanıtlardır.

Yönerge kısmında, ölçeğin amacı, yanıtlama şekli ve verilen cevapların özellik ve nerede kullanılacağına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Kişisel bilgiler bölümünde, katılan öğretmenlerin cinsiyet, okuttukları sınıf düzeyleri, okul yeri vb. bilgilerin toplanmasını sağlayacak sorular sorulmuştur. İfadeler bölümünde, ise öğretmenlere, öğrencilerin uyumlarına ilişkin düşüncelerinin belirlenmesini sağlayacak ifadeler ve bu ifadeleri karşılayacak yanıtlar bulunmaktadır. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Deneme Formu Tokat merkez ve merkez ilçelerde bulunan öğretmenlere uygulanmıştır. Ölçeğin Deneme Formu Ek 3'de verilmiştir.

Verilerin Analizi

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nin geliştirme çalışması kapsamında madde analizi, güvenilirlik ve geçerliliğin belirlenmesi amacıyla analizler yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin nihai formundan alınan puanlar, cinsiyet, sınıf düzeyi açısından incelenmiştir.

Madde analizi ölçek kapsamında bulunan maddelerin her birinin ölçtüğü özellikle ölçekte bütün olarak ölçülen özelliğin ayrı olup olmadığını tamamen belirlemek amacıyla ölçekte bulunan maddelerin her bir madde puanı ile ölçekte bulunan tüm maddelerin

puanlarından oluşan ölçek puanı arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayı ile belirlenmiştir. Maddelerin ölçmek istedikleri özelliklere sahip olanlar ile olmayanları iyi ayırt edebildiğini göstermek için alt üst %27'lik grup ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Gruplar t-Testi ile tespit edilmiştir.

Ölçeğin geçerliliği. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nin amaca uygun olup olmadığını ortaya koymak için ölçek ile ilgili geçerlilik kanıtları belirlenmeye çalışılmıştır yapı geçerliliği faktör analizi ile test edilmiştir. Faktör analizi, testten elde edilen puanların, yapı geçerliliğine ilişkin, test ile ölçülmeye çalışılan konuyla ilişkili kanıtlar ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarmak için, önceden belirlenen faktör yapısı doğrulanmak isteniyorsa "doğrulamalı faktör analizi" teknikleri kullanılır (Büyüköztürk 2012). Deneme uygulamasından elde edilen veriler ile açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi öncesinde KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) örneklemin yeterli büyüklükte olup olmadığını ölçmek için ve toplanan verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla Barlett Küresellik Testi yapılmıştır.

Ölçeğin Güvenirliği. Ölçeğin faktör yapısını doğrulamak amacıyla iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı (Cronbach Alfa katsayısı) hesaplanmıştır. İki hafta ara ile yapılan uygulama ile ölçeğin test-tekrar test güvenirliliği hesaplanmıştır. Birinci ve ikinci uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Ölçeğin güvenirliliğine bakarken, hesaplama sonucunda ortaya çıkan güvenirlilik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olması kuralına göre yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2012).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ölçeğin geliştirilmesi sırasında elde edilen bulgular, bulgulara dayalı yorumlar ve yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları açıklanmıştır. Elde edilen bulgular, açımlayıcı faktör analizi (AFA), doğrulayıcı faktör analizi (DFA), iç tutarlılık güvenirlik katsayıları (Cronbach alfa), test tekrar test güvenirliği ile cinsiyet, sınıf düzeyi vb. sonuçlara yer verilmiştir.

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Geçerlik Çalışmaları

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmeden önce madde analizi yapılmalıdır (Erkuş, 2012). Bundan dolayı maddelerin özellikleri, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından önce analiz edilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin aritmetik ortalama değerleri, standart sapma değerleri, madde-ölçek korelasyon katsayıları, alt-üst grup t değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Yapılan çalışmada yapı geçerliğini analiz etmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin 30 maddelik deneme formu İlkokul sınıf öğretmenlerine 369 öğrenci için uygulanmıştır. Maddelerin aritmetik ortalama değerleri 3.02 ile 4.55 arasında değişiklik göstermektedir. Maddelerin standart sapma değerlerinin ise, 0.52 ile 1,08 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, her maddeye ait madde puanı ile ölçek puanı arasındaki korelasyon katsayıları, 0,39 ile, 0,86 arasında değişim göstermektedir. Bu değerler 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Elde edilen bu veriler ölçek kapsamında yer alan maddelerin her birinin ölçtüğü özellik ile ölçeğin bütün olarak ölçtüğü özelliğin aynı olduğu yorumu yapılabilir. Katılımcıların ölçekteki ifadelerle verdikleri cevaplara karşılık gelen değerlerin toplanmasıyla elde edilen ölçek puanları en yüksekten en düşüğe doğru sıralanmış, 369 kişilik gruptan en düşük puana sahip 100 katılımcı alt %27’lik grup ile en yüksek puanlara sahip 100 kişilik %27’lik üst grup olarak belirlenmiştir. Bu belirleme sonucunda, her maddeye verilen cevaplarla üst gruptan elde edilen puanların ortalaması ile alt gruptan elde edilen puanların ortalaması arasındaki fark Bağımsız Gruplar t Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Alt ve üst grupta yer alan katılımcıların maddelere verdikleri cevaplara ait puanların ortalamalarının tüm maddeler için 0,01 düzeyinde

istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu bulgu, ölçekte yer alan her bir maddenin, o madde ile ölçülmek istenen özelliğe sahip olanlar ile o özelliğe sahip olmayanları iyi ayırt edebildiğini göstermektedir.

Tablo 2. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Deneme Formunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistikleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Madde Toplam Korelasyonu	Ayırt edicilik t Değeri
1	369	4,21	,975	,76*	-19,09*
2	369	4,55	,826	,83*	-19,54*
3	369	4,38	,801	,80*	-18,71*
4	369	4,23	,894	,78*	-18,23*
5	369	4,50	,791	,82*	-19,20*
6	369	4,23	,722	,79*	-18,13*
7	369	4,26	,736	,81*	-17,79*
8	369	4,33	,671	,80*	-18,04*
9	369	4,21	,700	,77*	-16,45*
10	369	4,31	,804	,85*	-18,86*
11	369	4,49	,668	,86*	-20,56*
12	369	4,22	,729	,83*	-18,45*
13	369	4,29	,675	,84*	-21,44*
14	369	4,54	,520	,79*	-22,72*
15	369	4,42	,639	,84*	-21,57*
16	369	4,25	,631	,74*	-14,91*
17	369	4,31	,688	,74*	-16,31*
18	369	4,37	,654	,77*	-17,68*
19	369	4,47	,592	,82*	-19,52*
20	369	4,34	,774	,76*	-17,35*
21	369	4,27	,864	,79*	-13,53*
22	369	4,25	,613	,82*	-18,48*
23	369	4,32	,763	,84*	-18,81*
24	369	4,48	,745	,66*	-20,99*
25	369	4,29	,927	,76*	-14,07*
26	369	4,13	,902	,78*	-19,54*
27	369	4,39	,768	,64*	-17,13*
28	369	4,37	,617	,39*	-22,45*
29	369	3,02	1,084	,82*	-7,38*
30	369	3,53	,883	,79**	-12,73*

* $p < 0,001$ $1n=369$ $2 n_1=n_2=100$

Bir dağılımın normal dağılıma uygun sayılabilmesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1 ile -1 arasında olması gerekir. Eğer bu değerler arasında bir sonuç var ise normal dağılımdan önemli sapmalar olmadığı kabul edilir (Büyüköztürk, 2012). Ölçeğin deneme formu çarpıklık katsayısı 0.78 basıklık katsayısı 0.19, toplam puan istatistikleri,

toplam test puanı bakımından ortalama 13,38, tepedeğer 150, ortanca 137, standart sapma 17,30, olarak bulunmuştur. Elde edilen bu bulgularla verilerin normal dağılıma oldukça yakın bir dağılım gösterdiği söylenebilir.

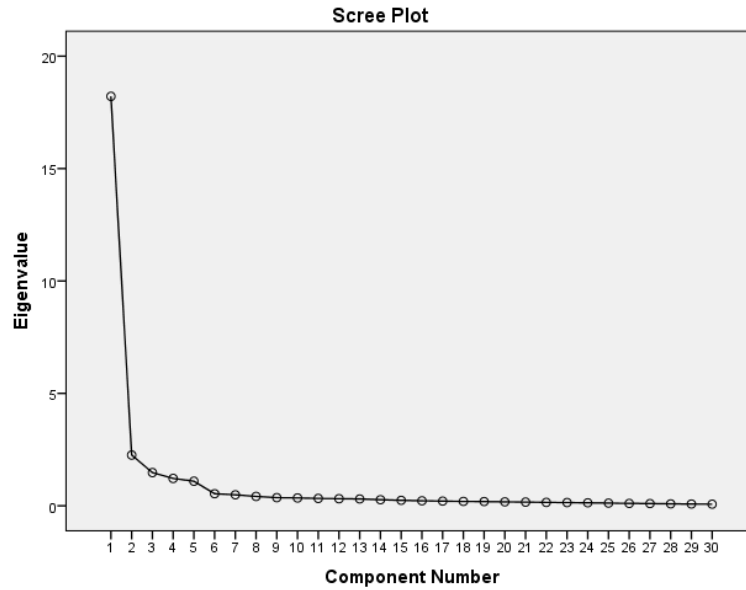
İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyumlarının İncelenmesi Ölçek Geliştirme Çalışması Geçerliğine İlişkin Bulgular

Yapı geçerliğini ölçmek amacıyla faktör analizi, iç tutarlık analizi ve hipotez analizi tarzı istatistik yöntemleri kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2012). Bu kapsamda yapı geçerliğinin belirlenmesi için 369 kişilik gruptan elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Sonrasında açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte gerekli düzenlemeler yapılmış ve ölçeğin nihai formu ilk uygulamada yer almayan 250 katılımcı ile tekrar uygulanmış ve her boyuta ilişkin doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Ölçeğin deneme uygulamasından elde edilen veriler kullanılarak faktör analizine uygunluğu belirleyen Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik Testi yapılmıştır. Kaiser Mayer Olkin değeri ,964 olarak bulunmuştur. Aynı veriler için uygulanan Barlett Küresellik Testi sonucu ise $X^2_{369} = 12846,8004$, $p < 0,001$ olarak bulunmuştur. Bir ölçeğin faktör analizine uygun olabilmesi için KMO katsayısının 0,50 değerinden daha büyük ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir. KMO değerinin .50-.60 arasında olması kötü, .61-.70 arasında olması 'zayıf', .71-.80 arasında olması 'orta' .08-.90 arasında olması 'iyi' ve .90 üzerinde olması 'mükemmel' olduğunu ortaya koymaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Elde edilen KMO değerinin mükemmel olduğu söylenebilir. Elde edilen bulgular deneme uygulamasındaki verilerin faktör analizi yapılabileceğini göstermektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyumlarının İncelenmesi Ölçek Geliştirme Çalışması'nın 30 maddelik temel bileşenlerine faktör analizi yapılmış ve döndürme yöntemi olarak varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan beş faktör olduğu görülmektedir. Ayrıca yamaç-birikinti grafiği (Şekil 1) faktör sayısını belirlemek amacıyla incelenmiştir.

Şekil 1. Deneme Formuna İlişkin Yamaç Birikinti Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde grafiğin beşinci maddeden itibaren düzleşmeye başladığı görülmektedir. Toplam varyans değerleri tablosu da incelendiğinde altıncı ve sonraki faktörlerin varyansa olan katkıları birbirine yakındır. Deneme formunda yer alan otuz maddenin özdeğeri 1' den büyük beş faktör altında toplandığı görülmektedir. Tablo 3'te yer alan özdeğeri 1'den büyük faktörler ve yamaç-birikinti grafiği incelendiğinde ölçeğin öncelikle beş faktörlü olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 3'te özdeğeri 1'in üzerinde olan beş faktörün açıkladıkları varyans ve özdeğerleri yer almaktadır. Analizi yapılan 30 maddenin özdeğeri 1'den büyük beş faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları toplam varyans oranı %80,85'dir.

Tablo 3. Taslak Ölçeğin Açıklanan Varyans Değerleri

Faktör	Özdeğerler			Döndürülmüş Kareler Toplamı		
	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Varyans (%)	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Varyans (%)
1	18,21	60,71	60,71	18,21	60,71	60,71
2	2,26	7,52	68,23	2,26	7,52	68,23
3	1,48	4,92	73,15	1,48	4,92	73,15
4	1,22	4,05	77,20	1,22	4,05	77,20
5	1,09	3,65	80,85	1,09	3,65	80,85

Tablo 3 incelendiğinde, özdeğeri 1'den büyük faktörler ve yamaç-birikinti grafiği incelendiğinde ölçeğin öncelikle beş faktörlü olduğu kararı verilmiştir. Buna göre

açımlayıcı faktör analizi beş faktör için varimax döndürme yöntemi kullanılarak tekrar edilmiştir. Ölçekte yer alan her maddenin yük değerinin 0,32 ve üzerinde olması gerekir (Tabacknick, Fidell, 2007). .32 ve altı olanlar ile binişik olan maddelerin olup olmadığı incelenmiştir. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha yüksek olması yeterli görülebilir. Çok faktörlü ölçeklerde ise açıklanan varyansın 0.32'den fazla olması beklenir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008). Ancak, sosyal bilimlerde yapılan analizlerde % 40 ile % 60 arasında değişen varyans oranları yeterli kabul edilmektedir. Faktör örüntüsünün oluşturulmasında ise, 0.30 ile 0.40 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Tavşancıl, 2002). İnceleme sonucunda 6, 11, 13, 23, 24, 27 ve 28'inci maddeler olmak üzere toplam 7 madde binişik olduğu için analiz dışı bırakılarak analiz beş faktör için tekrarlanmıştır. Bir maddenin aynı anda iki faktörde de yük değerleri arasında 0,10'dan az fark olması maddelerin binişik olduğu anlamına gelir (Yavuz, 2005; Bütüner ve Gür, 2007). İkinci döndürme sonuçları incelendiğinde bir madde (madde 10) binişik olduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Bunun ardından tekrarlanan analiz sonucunda binişik ve faktör yükü .30 ve altı maddenin olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte tek bir faktör altında en az üç maddenin bulunması gerektiğinden (Velicer ve Fava, 1998) madde 29 ve 30'un tek bir faktör altında yer alması nedeniyle bu maddeler analiz dışı bırakılmıştır. Böylece toplam 10 maddenin atılmasıyla kalan 20 madde ile herhangi bir faktör sayısı sınırlandırması ve döndürme yapılmadan analiz tekrarlanmıştır. Tablo 2'de yer alan özdeğeri 1'den büyük faktörler ve yamaç-birikinti grafiği incelendiğinde ölçeğin üç faktörlü olduğu kararı verilmiştir. Buna göre açımlayıcı faktör analizi üç faktör için varimax döndürme yöntemi kullanılarak tekrar edilmiştir. .30 ve altı olanlar ile binişik olan maddelerin olup olmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre 7, 8, 9 ve 12'nci maddelerin binişik olduğu belirlenmiş ve analiz dışı bırakılmıştır. Analiz 16 madde ile tekrarlandığında her bir faktöre ilişkin elde edilen varyans oranları ve faktör yükleri tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri

	Faktörler			
	1	2	3	
m2	,87			
m5	,85			
m1	,85			
m4	,84			
m3	,84			
m18		,83		
m16		,78		
m17		,77		
m19		,77		
m14		,71		
m15		,70		
m21			,90	
m25			,90	
m20			,82	
m22			,66	
m26			,63	
Özdeğer	9,91	1,89	1,27	Toplam
Varyans (%)	29,27	28,86	23,59	81,72

Tablo 4 incelendiğinde gerekli şartları yerine getiremeyen maddelerin ölçekten atılmasıyla üç faktör ve 16 maddeden oluşan ölçek ortaya çıkmıştır. Elde edilen ölçeğin açıklanan varyans oranı 81,72 olarak bulunmuştur. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk'e (2012) göre çok faktörlü ölçeklerde varyansın % 40 ile % 60 arasında olması yeterlidir.

Tablo 5. Nihai Ölçekte Bulunan Maddelerin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddenin		Faktörler ve Maddeler	Açıklanan Varyans	Madde Toplam Korelasyonu
Eski No	Yeni No			
		Faktör 1: Akran Uyumu	% 29,273	
1	1	Arkadaşlarıyla kavga etmez.		,855
2	4	Arkadaşlarına karşı saygılıdır.		,869
3	7	Arkadaşlarına sevecen davranır.		,836
4	10	Arkadaşlarıyla oyun oynarken mızıkçılık yapmaz.		,845
5	13	Sınıf arkadaşlarına hoşgörülü davranır.		,855
		Faktör 2: Kurallara Uyum	% 28,858	
14	2	Öğretmenlerine karşı saygılıdır.		,761
15	5	Sınıf içi görevleri (nöbet vb.) yerine getirir.		,700
16	8	Temizlik kurallarına (kişisel) uyar.		,785
17	11	Okula zamanında gelir.		,773
18	14	Okula düzenli devam eder.		,829
19	16	Okul eşyalarına zarar vermez.		,772
		Faktör 3: Akademik Uyum	% 23,594	
20	3	Dersleri dinler.		,820
21	6	Derslere katılır.		,902
22	9	Sınıf içi etkinliklere (sınıfı süslemek vb.) katılır.		,658
25	12	Derslerde başarılı olmak için çaba harcar		,899
26	15	Ders sırasında etrafındakilerle konuşmaz.		,628
Toplam				81,725

Tablo 5 incelendiğinde birinci faktörün 1, 2, 3, 4 ve 5. maddelerden oluştuğu görülmektedir. Birinci faktörde yer alan maddeler incelendiğinde, her ifadenin akran uyumu ile ilgili olduğu belirlenmiş ve bundan dolayı birinci faktör ‘Akran Uyumu’ olarak adlandırılmıştır. Akran uyumu faktörü, 836 ile 869 arasında değişen faktör yüklerine sahip beş maddeden oluşmaktadır. İlgili faktörün açıklanan varyans değeri %29,27’dir. İkinci faktörün 14, 15, 16, 17, 18 ve 19. maddelerden oluştuğu görülmektedir. İkinci faktörde yer alan ifadeler incelendiğinde, okul, öğretmen ve kurallara uyma ile ilgili olduğu görülmektedir. Bundan dolayı ikinci faktör ‘Kurallara Uyum’ olarak adlandırılmıştır. Kurallara uyum faktörü, 700 ile 829 arasında değişkenlik gösteren faktör yüklerine sahip altı maddeden oluşmaktadır. İlgili faktörün açıklanan varyans değeri %28,86’dır. Üçüncü faktörün 20, 21, 22, 25 ve 26. maddelerden oluştuğu görülmektedir. Üçüncü faktörde yer alan maddeler incelendiğinde, her ifadenin öğrenci başarısı ile ilgili olduğu belirlenmiş ve bundan dolayı üçüncü faktör ‘Akademik Uyum’ olarak adlandırılmıştır. Akademik uyum faktörü, 628 ile 902 arasında değişen faktör yüklerine sahip beş maddeden oluşmaktadır. İlgili faktörün açıklanan varyans değeri %23,59’dur.

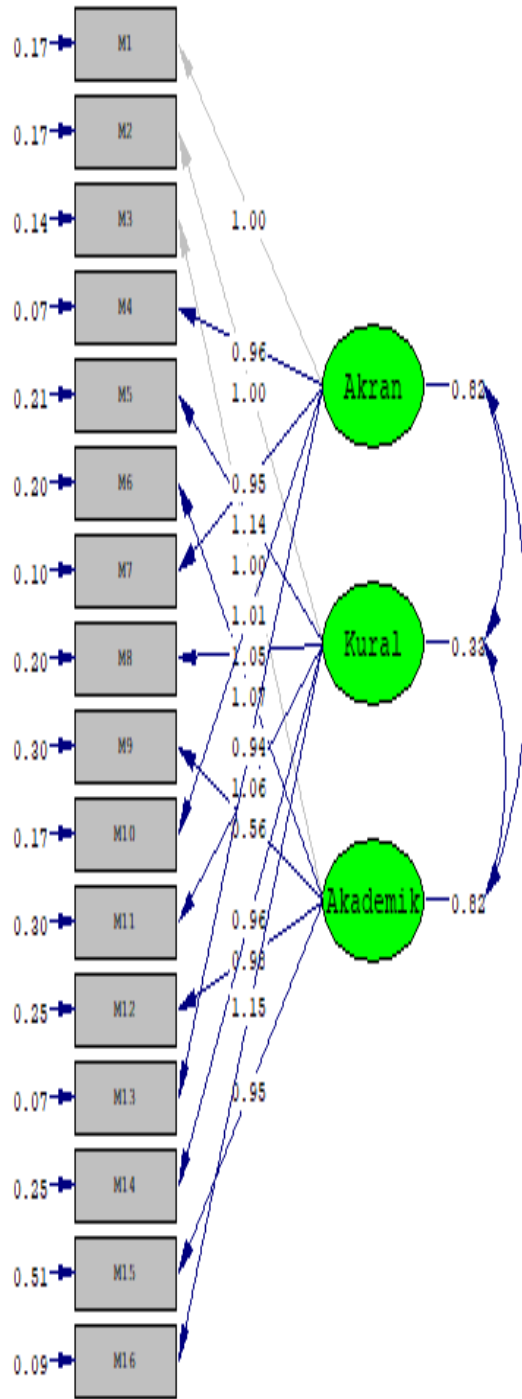
Tezbaşaran’a (2008) göre ölçekte yer alan herhangi bir maddenin toplam test puanı ile korelasyonunun düşük olması o maddenin ölçülmek istenen değişkeni ölçmede yetersiz kaldığı anlamına gelmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin, ait olduğu faktörden alınan puanlarla arasındaki korelasyon katsayısı, .628 ile, .902 arasında değişmektedir. Hesaplanan bu katsayılar 0.01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu ilişki ölçekte yer alan her bir maddenin ölçtüğü özellik ile ölçeğin bütününe ölçtüğü özelliklerle aynı doğrultuda olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği’nin yapı geçerliği, Temel Bileşenler Analizi sonucunda, üç faktör elde edilerek tamamlanmıştır. Elde edilen yapı için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, ölçek geliştirme ya da deneme amacıyla kullanıldığında, faktörleri temsil eden değişkenler arasında korelasyon olduğu varsayılır ve genelde tüm parametreler serbest bırakılır. Doğrulayıcı faktör analizi ölçme araçlarının geliştirilip düzenlenerek, gözden geçirme çalışmalarında çok kullanışlıdır (Büyüköztürk, 2012). Doğrulayıcı faktör analizi yapısal eşitlik modeline dayandırılmakta ve hipotez testi olarak kabul edilmektedir. Bu yöntem bir modelin elde edilen değişkenlerle ne derecede benzerlik gösterdiğini belirtmektedir (Şencan, 2005).

Eğer elde edilen veriler ile model arasındaki uyum mükemmel ise elde edilen değerin 0'a yakın olması ve anlamlılık yani p değerinin manidar olmaması gerekir (Hoyle, 1995).

Bu kapsamda yapılan doğrulayıcı faktör analizi ile ilgili yol diyagramı Şekil 2' de ve uyum indeksleri Tablo 6'da yer almaktadır.

Şekil 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı

Şekil 2 incelendiğinde maddelerin tamamının kendi örtük değişkeni yansıtma seviyesi 0.01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Maddelerin her biri için ölçülen t değerinin 0.01 olan anlamlılık düzeyine yönelik tespit edilen kritik değer olarak 2.56'dan büyük olduğu görülmektedir. Buradan çıkan sonuca göre, her madde kendi değişkenini iyi derecede yansıtmakta ve bundan dolayı ölçekte yer alabileceğidir.

Modelin uyum iyiliği indeksleri, modelin bütünlük içinde yorumlanabilmesi ve modelin uyumuna yönelik parametre tahminleri sonrasında çözümlenmiştir. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği ile ilgili uyum indekslerine Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Sonuçları

Sd	101
X ²	648
X ² /Sd	6,42
RMSEA	0,14
CFI	0,96
GFI	0,76
AGFI	0,68
RMR	0,06
NFI	0,95
NNFI	0,95

Tablo 6'da doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, X²/ df (ki-kare/serbestlik derecesi) değeri 6,42 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizinde başvuru en temel uyum istatistik Ki-kare değeridir. Ki-kare değeri ne kadar küçük olursa, o derece iyi bir uyum söz konusudur (Şencan, 2005). Bu istatistiksel oran, 3'ün altında çıkarsa, mükemmel bir uyumun göstergesi demektir; 5'in altında olması orta düzey bir uyuma denk gelmesi demektir (Kline, 2015). Bu, iyilik uyum indeksinin sahip olduğu değer, örneklemin büyüklüğüne karşı hassas olmasıyla açıklanabilir (Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2007).

Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation- RMSEA) merkezi bir yeri bulunmayan X² dağılımında, popülasyon kovaryanslarını kestirmek için kullanılan bu indeks 0 ile 1 arasında bir değer almakta ve değer 0'a ne kadar yaklaşırsa, o kadar mükemmel bir uyum elde edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). RMSEA değerinin 0,05'ten küçük veya eşit olması mükemmel uyumu, 0,08'den küçük olması ise iyi bir uyuma işaret eder (Çokluk ve diğerleri, 2012). Modelin RMSEA değeri 0,14 olarak bulunmuştur. Bu, iyilik uyum

indeksinin sahip olduğu değerin, örneklemin büyüklüğüne karşı hassas olmasıyla açıklanabilir (Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2007).

Artık ortalamaların karekökü (Root Mean Square Residuals- RMR) evrene ait kestirimsel kovaryans matrisi ile örnekleme ait kovaryans matrisleri arasındaki artık kovaryansların ortalamasıdır. RMR değeri 0 ile 1 arasında değer alır. Mükemmel uyum 0,05 altında olmalıdır. 0,08'den küçük olması iyi uyumu gösterir (Brown, 2006). Bu çalışmadan edinilen RMR değeri 0.06 olarak tespit edilmiş olup neredeyse mükemmel uyum olduğunu göstermektedir.

Comperative Fit Index – CFI olarak bilinen karşılaştırmalı uyum indeksi örtük varyanslar arasında ilişkinin olmadığını anlatan, bağımsızlık modeli tarafından geliştirilen, kovaryans matrisi ile tavsiye edilen, yapısal eşitlik modeli tarafından üretilen kovaryans matrisini kıyaslamaktadır. Karşılaştırmalı uyum indeksi için belirlenen kritik değerlerden 0.97-1.00 aralığı iyi bir uyumun varlığını, 0.95- 0.97 ise kabul edilebilir bir uyumun varlığını göstermektedir. (Tabachnick ve Fidell, 2007). Karşılaştırmalı uyum indeksinin bu çalışmadaki oransal değeri 0.96 olarak tespit edilmiş kabul edilebilir uyumun var olduğunu göstermektedir.

Düzenlenmiş iyilik uyum indeksi (Adjusted goodness of Fit Index- AGFI) serbestlik derecesine bakarak düzenlemeler geçirmiş uyum iyiliği indeksi (GFI) değeridir. Bu indekste kritik değerler 0.90-1.00 iyi bir uyumun varlığını, 0.85-0.90 ise kabul edilebilir uyumun varlığını göstermektedir. Düzenlenmiş iyilik uyum indeksinin aldığı değer 0 ile 1 arasındadır ve değer 1'e ne kadar yakın olursa, uyumun mükemmelliği o kadar gerçekleşir (Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu çalışmanın hesapladığı düzenlenmiş iyilik uyum indeksinin oransal değeri 0.66'dır. Bu değer zayıf bir uyumun varlığını göstermektedir. Bu durum AGFI değerinin örneklem büyüklüğüne çok duyarlı olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Yapılan analizde NFI, NNFI ve CFI uyum indeksleri incelendiğinde, NFI'nın 0,95, NNFI'nın 0,95 ve CFI'nın 0,96 değerinde olduğu görülmektedir. NFI, NNFI ve CFI indekslerinin 0,95'in üzerinde olması mükemmel uyuma, 0,90'ın üzerinde olması iyi uyuma karşılık gelmektedir (Çokluk ve diğerleri, 2012).

Elde edilen değerler ile olması istenilen aralıktaki değerler kıyaslandığında, bu çalışmadan çıkan değerlerin çoğunluğunun, makul ölçümler içinde bulunduğu düşünölmektedir. Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) aldığı değerlerin kritik değerden farklı olmasının sebebi, RMSEA indeksinin örneklemin büyüklüğüne karşı fazlasıyla hassas olmasıdır (Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2007). Örneklemin büyüdükçe, daha uyumlu değerler ortaya çıkaracaktır. Toplanan sonuçlara bütönlük çerçevesinde bakıldığında, ölçüm modeline ilişkin uyum indeksleri ile temel parametre öngörülerinin yer aldığı modelin verileriyle uyum içerisinde. Bu sonuç, ifadelerin oluşturduğu her faktörün temsil edilme biçimi doğru olduğunu göstermektedir.

Cronbach Alfa İç Tutarlılık Güvenirliği

Ölçekte yer alan maddelerin hepsi birlikte, ölçęin bütünü ile ölçülecek özelliği ölçüp ölçmediğine ya da ölçekteki her bir faktörde yer alan maddelerin ilgili faktör ile ölçölmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğine bakmak için Cronbach alfa güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır. Ölçęin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 1. faktör için 1,00; 2. faktör için 0,81; 3. faktör için 0,79 ve ölçęin tamamı için 0.97 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu bulgular hem her bir faktör için hem de ölçęin bir bütönlük olarak kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılık güvenirliliğine sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Test Tekrar Test Güvenirliği

Ölçęin test tekrar test güvenirlilik katsayısının belirlenmesi için ölçęin nihai formu 50 kişilik bir gruba 15 günlük bir aradan sonra ikinci kez uygulanmıştır. Her iki uygulamadan elde edilen sonuçlar arasında korelasyon katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Bu bulgu ölçęin kararlı ölçme sonuçları verdiği şeklinde yorumlanabilir.

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyete ve Sınıfa Göre İncelenmesi

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinden elde edilen toplam puan ile cinsiyet arasındaki ilişki yapılan bağımsız gruplar t-testi ile saptanmış ve Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Cinsiyete Göre Puanlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Ortalama	SS	Sd	t	p
Kadın	135	71,05	12,20	247	-,125	0,9
Erkek	113	71,24	11,11			

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin uyum düzeylerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($t_{(247)} = -,125$; $p > 0,05$).

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinde toplam puan ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişki tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile ölçülmüştür. Elde edilen sonuçlar Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeğinin Sınıf Düzeylerine Göre Puanlarının Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Karesi	F	Anlamlılık	Scheffe
Gruplar arası	1608,895	3	536,298	4,065	0,008	1-4
Grup içi	32192,443	244	131,936			
Toplam	33801,339	247				

Öğrencilerin hangi sınıfta eğitim gördüklerinin uyumları ile anlamlı farklılıklar oluşturup oluşturmadığını gözlemlemek için yapılan ANOVA testine ait bulgular tablo 8’de gösterilmektedir. ANOVA testinde öğrencilerin eğitim gördükleri sınıfa göre uyum düzeylerinde anlamlı bir farklılığın tespit edilmesi ile farklılığın hangi sınıflar arasında meydana geldiğini belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular birinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencilerinin gösterdiği uyumun birbirinden anlamlı olarak ($p = 0,020$; $p < 0,05$) farklılaştığı, dördüncü sınıf öğrencilerinin ($X = 74,59$), birinci sınıf öğrencilerine ($X = 68,57$) göre daha yüksek düzeyde uyum gösterdiği

gözlenmektedir. Diğer sınıflarda yer alan öğrenciler arasında uyum bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu araştırmada ilkökul öğrencilerinin okula uyumlarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmesi ve ölçekten elde edilen puanların farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan 30 maddelik İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Tokat ilinde görev yapan ilkökul öğretmenleri tarafından toplam 369 öğrenci için uygulanmıştır. Deneme uygulaması ile ölçeğin geçerliğine dair yapı geçerliğini test etmek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır, alt boyutlar arası korelasyonlar hesaplanmıştır. AFA sonucunda ölçeğe dair belirlenen yapı Doğrulayıcı Faktör Analizi ile doğrulanmıştır. DFA için Tokat ilinde bulunan ilkökullarda görevli öğretmenler tarafından 248 öğrenci için 16 maddelik nihai form uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili olarak Cronbach alfa ve test tekrar test güvenilirliği hesaplanmıştır. Ayrıca maddelerin özelliklerinin betimlenmesi amacıyla madde analizi yapılmıştır. Ayrıca madde toplam korelasyon katsayıları ve madde ayırt edicilikleri hesaplanmıştır. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği'nin geçerliği ve güvenilirliğine dair sonuçlar:

1. Maddelerin her birinin ölçeğin tamamıyla olan ilişkisi yüksek ve manidar çıkmıştır. Ölçekteki maddelerin her birinin ölçtüğü özellikle, bir bütün olarak ölçeğin ölçtüğü özelliğin aynı olduğu sonucuna varılmıştır.

2. Ölçekteki maddelerin ayırt edicilikleri yeterli düzeydedir. Yani her madde o madde ile ölçülmek istenen özelliğe sahip olanlar ve olmayanları iyi ayırt edebilmektedir.

3. Ölçeğin kapsam geçerliğine ilişkin bulgular uzman görüşüne dayandırılmıştır.

4. Ölçek, faktör analizi ile yapı geçerliği analiz edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi ile ölçeğin üç temel faktörden oluştuğu saptanmıştır. Bu faktörlerin altındaki maddeler incelenerek isimlendirilmiştir. Ölçeğin birinci faktörü "Akran Uyumu", ikinci faktör "Kurallara Uyum", üçüncü faktör "Akademik Uyum" olarak adlandırılmıştır. Bu faktörlerin kendi içinde beklenen uyumu gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin yapı geçerliği yeterli düzeydedir.

5. Ölçeğin yapısı ve alt boyutları Açımlayıcı Faktör Analizi ile belirlenmiştir. Ölçekteki yapının ne derece doğrulandığı Doğrulayıcı Faktör Analizi ile test edilmiştir. Uygulanan doğrulayıcı faktör analizi ölçeğin yapı geçerliğinin yeterli olduğunu göstermektedir.

6. Cronbach alfa ile nihai ölçeğin güvenilirliğine ilişkin katsayılar hesaplanmıştır. Ölçekteki her faktörün Cronbach alfa güvenilirliğinin yüksek olması, her faktörün altında bulunan maddelerin bütünüyle olan ilişkisinin yeterli olduğunu, ölçeğin iç tutarlılık anlamında güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

7. Test tekrar test ile elde edilen güvenirlik katsayısı yüksek çıkmıştır. Bu sonuç ölçek tekrar uygulanırsa benzer sonuçlar vereceği, yani kararlı ölçme sonuçları verdiğini gösterir.

8. Ölçek kolay uygulanabilir ve puanlaması pratiktir, zaman ve maliyet arasından ekonomik açısından kullanışlı olduğunu göstermektedir.

Öneriler

Yapılan çalışma sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Yeni Araştırma Önerileri

1. Benzer ölçekler ortaokul, lise ve lise öğrencileri için geliştirilebilir.
2. Öğrencilerin okula uyum düzeylerinin değişimi izleme ya da kesit alma çalışmalarıyla incelenebilir.

Uygulama Önerileri

1. İlkokul öğretmenleri, öğrencilerinin uyum düzeylerini belirlemek için bu ölçekten yararlanabilir.
2. Milli Eğitim Bakanlığı, bu ölçeği kullanarak ilkokul öğrencilerinin uyum düzeyleri ile ilgili incelemeler yapabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş. (2012). Sınıf Düzeni. Z. Kaya (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s.313-337). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Adhiambo, W. M., Odwar, A. J. ve Mildred, A. A. (2011). The relationship among school adjustment, gender and academic achievement amongst secondary school students in kisumu district Kenya. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies (JETERAPS)*, 2(6), 493- 497.
- Ahmad, J. ve Kahan, M. (2016). A study of adjustment of secondary school teachers in relation to their educational qualification, experience and locality. *PARIPEX-Indian Journal of Research*. S. 5(2), 292-295, 2016.
- Ahmed, S. (2017). *Shyness and school adjustment: the moderating role of teacher-child relationships*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Institute for Educational Research Faculty of Education University of Oslo.
- Akar, İ. (2002). Öğrenci davranışlarını etkileyen etmenler. Z. Kaya (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s. 89-112). Ankara: Pegem Akademi.
- Aksoy, N. (2007). Sınıf içi kurallar. E. Karip (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s. 11-34). Ankara: Pegem Akademi.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 20(5), 292-303.
- Alp, H. (2008), *Sosyal uyum bozukluğu gösteren çocukların uyumsal davranışlarına kaynaştırılmış ders dışı hareket ve oyun etkinliklerinin etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Arendt, H. (1963/1994). *Eichman in jarusselam a report on the banality of evil*. New York: Penguin.
- Aunola, K., Stattin, H., ve Nurmi, J. E. (2000). Parenting styles and adolescents' achievement strategies. *Journal of adolescence*, 23(2), 205-222.

- Aydın, A. (2005). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydoğan, İ. (2010). *Kuram ve uygulamada sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baines, E. (2002). A short-term longitudinal study of children's playground games across the first year of school: Implications for social competence and adjustment to school. *American Educational Research Journal*, 39(4), 991-1015.
- Baker, J. A. (2006). Contributions of teacher-child relationships to positive school adjustment during elementary school. *Journal of School Psychology*, 44, 211-229.
- Balay, R., ve Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1-24.
- Balkaya, İ. (1998). *Anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum süreçlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başar, H. (2010). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başaran, M. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlıklarının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3).
- Berndt, T. J. (1999). Friends' influence on students' adjustment to school. *Educational Psychologist*, 34(1), 15-28.
- Bhagat, P. ve Baliya, J. N. (2016). Self-efficacy and adjustment of secondary school students in relation to their gender and academic achievement. *IJAPRR International Peer Reviewed Refereed Journal*, III (VIII). 09-17.
- Bilgin, H. (2013). Okul öncesi eğitimde fiziksel mekânın düzenlenmesi. G. Uyanık Balat ve H. Bilgin (Ed). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi içinde* (s.151-226). Ankara: Eğiten Kitap,
- Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., Lawson, T., Skinner, D., Starworth, M. ve Webster, A. (2008). *Sosyoloji*. (Çev. Ed. K. İnal), İstanbul: Siyasal Yayınevi.

- Birch, S. H. ve Ladd, G. W. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment. *Journal of School Psychology*, 35(1), 61-79.
- Bradshaw, C. P., Waasdorp, T. E., ve Leaf, P. J. (2012). Effects of school-wide positive behavioral interventions and supports on child behavior problems. *Pediatrics*, 130(5), 1136-1145.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development experiments by nature and design*. Harward: Harward University Press.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research* (First Edition). NY: Guilford Publications, Inc.
- Bütüner, Ö. S ve Gür, H. (2007). V diyagramına yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilme çalışması, *Milli Eğitim Dergisi*, 176, 72-85.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. ve Kayabaşı, Y. (2007). Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyi ile sınıf yönetiminde kullandıkları disiplin modelleri arasındaki ilişki. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, (2). 123-155
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çalık, T. (2007). Sınıf yönetimi. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf Yönetimi* içinde (s. 1-5). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, V. (2012). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çelikten, M. ve Boyacı, A. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig*, (37), 155-174.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitim sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, Z. S. (2016). *İlkokul 1. sınıf öğrencilerinin okula uyumu: Bir model testi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Derman, M. T. ve Başal, H. A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144.
- Dewey, J. (2004). *Demokrasi ve eğitim* (çev. S. Acar). Ankara: Yeryüzü Yayınları.
- Doğan, İ. (2004). *Toplum ve eğitim*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doung, M. (2011). *Associations between social adjustment and academic achievement among Mexican American and Vietnamese American early adolescents*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Faculty of The Usc Graduate School University Of Southern California.
- Doyle, W. (1989). *Classroom management techniques student discipline*. Washington: Office of Educational Research and Improvement.
- Dökmen Ü. (2003). *Yarına kim kalacak? Evrenle uyumlaşma sürecinde varolmak gelişmek uzlaşmak*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duman, T. (2007). Sınıf yönetimi. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetimi içinde* (s. 219-237). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eripek, S. (1996). *Zihinsel engelliler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Evans, H. (2005). Factors that affect parental disciplinary practices of children aged 12 to 19 months. *South Medical Journal*, 98, 1181-91.
- Eze, J. ve Nwoke, B. (2012). Assesing children's adjustment in the classroom: Relevance of the eze-nwoke children dishonesty scale". *IFE Psychologia*, 20(2), 69-74.
- Freire, P. (2000). *Yüreğin pedagojisi* (çev. Ö. Orhangazi). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi* (çev. A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur.). Ankara: İmge Yayıncılık.
- Garner, H. (1970). *Effects of human relations training on the personal, social, and classroom adjustment of elementary school children with behavior problems*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, University Of Florida.
- Giroux, H. A. (1979). Paulo Freire's approach to radical educational reform, *Curriculum Inquiry*, 9(3), 257-272.
- Göksu, İ. ve Çevik, T. (2004). Engellilerin normal okullarda kaynaştırma yoluyla eğitimleri. *Özel Eğitime Giriş* içinde <http://www.zicev.org.tr/bilgiler:kaynastirma:engellilerinkaynastirma> (Erişim tarihi: 19.06.2017).
- Gruen, A. (2018), *İtaate karşı*, (çev. Y. Wöhler). İstanbul: Totem Yayınları.
- Güçlü, N. (2007). Sınıf yönetimi. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf Yönetimi* içinde (s. 192-218). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gülay, H. (2011). 5-6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 1-10.
- Gülay, H. ve Erten, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının akran kabullerinin okula uyum değişkenleri üzerindeki yordayıcı etkisi. *E-International Journal of Educational Research*, 2(1), 81-92.
- Gündüz, A. (2016), *İlkokul birinci sınıfta öğrenim gören farklı yaş kategorilerindeki (60-71 ay ve 72-84 ay) öğrencilerin, akademik olgunluk düzeylerinin ve okulla sosyal*

uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güney, S. (2000). *Davranış bilimleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Günindi, Y. (2010). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına uygulanan sosyal uyum beceri eğitimi programının çocukların sosyal uyum becerilerinin gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gürpınar, A. (2001). *7-12 Yaş çocuklarında görülen uyum ve davranış bozuklukları ve benlik saygısı ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Hafizoğlu, Ş. (2007), *16-17 Yaş grubu ergenlerde duygusal zekâ, ruhsal uyum/uyumsuzluk ve davranış problemleri ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Hern, M. (2008). *Alternatif eğitim/hayatımızın okulsuzlaştırılması* (çev. E. Ç. Babaoğlu), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Hoşgörür, V. (2008). İletişim. Z. Kaya (Ed.). *Sınıf yönetimi (13.Baskı)* içinde (s. 167-168). Ankara: Pegem Akademi,

Hoyle, R.H.ve A.T. Panter (1995), Writing about structural equation models. R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modelling: concepts, issues, and applications* içinde, (s. 158-176), London, United Kingdom: Sage Publications Inc.

Işık, B. ve Güven, Y. (2006). Altı yaş çocuklar için geliştirilen Marmara sosyal duygusal uyum ölçeği'nin (MASDU) beş yaş çocukları için geçerlik ve güvenirlik çalışması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23, 125-142.

İnal, G. (2012). Okula başlama ve uyum süreci. F. Alisinanoğlu (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* içinde (s. 75-98). Ankara: Maya Akademi.

İnal, K. (2004). *Eğitim ve iktidar*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). *İnsan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Karagözoğlu, C. ve Kemertaş, İ. (2004). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Karakuş, E. (2006). *Göç olgusu ve eğitime olumsuz etkileri (Sultanbeyli örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kelman, H. C. (1961). Three processes of social influence. *Public Opinion Quarterly*, 25(1), 57-78.
- Kılıçcı, Y. (1998). Yaşlılığın uyum sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3, 41-45.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York City: Guilford Publications.
- Kneller, G. F. (1964). *Introduction to the philosophy of education*. New York City: Published by Wiley ve Sons.
- Kotil, Ç. (2010), *Annelerin ebeveyn öz yeterlik alguları ve okul beklentilerine uyum düzeylerinin beş yaş çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış doktor tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Külahlıoğlu, Ş. Ö. (2000). Öğrenci davranışlarını etkileyen sosyal ve psikolojik etmenler. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar içinde*. Ankara: Nobel yayıncılık.
- Ladd, G. W., Birch, S. H. ve Buhs, E. S. (1999). Children's social and scholastic lives in kindergarten: related spheres of influence?. *Child Development*, 70, 1373–1400.
- Lemlech, J. K. (1988). *Classroom management: Methods and techniques for elementary and secondary teachers*. London: Longman Publishing Group.

- Miller, A. (2003). *Başlangıçta eğitim vardı* (çev. Ş. Baykan). İstanbul: Arion Yayınevi.
- Morris, G. Charles. (2002). *Psikolojiyi anlamak* (çev. H. B. Ayvaşık ve M. Sayıl), Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Oktay, A. (1988). Çocuğun yaşamında ilkokulun yeri ve önemi. *Yaşadıkça Eğitim* 4(1), 6-8.
- Öksüz, Y. (1991). *Lise öğrencilerinin uyum düzeylerine anne-baba tutumlarının etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2010). 5-6 yaş çocukları için okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 204-224.
- Öz, İ. (2017). *Çocukta uyum ve davranış bozuklukları*. İstanbul: Martı Yayıncılık.
- Özcan, Ö., Aysev, A. (2009). Okul fobisi olan çocuklarda ruhsal bozuklukların sıklığının araştırılması. *Journal of Inonu University Medical Faculty*, 16(1), 13-17.
- Özden, Y. (2007). Sınıf içinde öğrenme öğretme ortamının düz kurallar. E. Karip (Ed.). *Sınıf yönetimi içinde* (s. 35-68). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özen, Y. (2010). *İlköğretimde sınıf yönetimi teoriler ve uygulamalar*. Tokat: Taşhan Kitap Yayınları.
- Özgözlü, S. ve Altunay, E. (2016), Yöneticilerin liderlik davranışlarının öğretmenlere yansıyan sonuçları: Bir meta-analiz çalışması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4). 259-294.
- Özguven, İ. E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7. 5-13.
- Özkalp, E. (1998). *Örgütsel davranış*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, B. (2007). Sınıf içinde öğrenme öğretme ortamının düz kurallar. E. Karip (Ed.). *Sınıf yönetimi içinde* (s. 149-191). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Paramnik, J., Saha, B., Mondal, C. B. (2014). Adjustment of secondary school students with respect to gender and residence. *American Journal of Educational Research*, 2(12), 1138-1143.
- Polat Unutkan, Ö. (2006). İlköğretim birinci sınıfa başlarken çocuk-öğretmen ve anne baba. A. Oktay ve Ö. P. Unutkan (Ed.). *İlköğretim çağına genel bir bakış* içinde (s. 27-35). İstanbul: Morpa Yayınevi.
- Sağnak, M. (2009). İlköğretimde sınıf yönetimi. M. D. Karşlı (Ed.). *Sınıf içi kurallar geliştirme ve uygulama* içinde (s.130-147). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Scotter, R. D., Hass J. D., Kraft, J. ve Schott J.G. (1978). Social foundation of education. New Jersey: Prentice-Hall Publication.
- Seven, S. (2011). Okula uyum öğretmen değerlendirmesi ölçeği'nin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29-42.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Spano, J. (1965). *Causal thinking, adjustment and social perception as a function of behavioral science concepts in elementary school children*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, University Of Florida.
- Spencer, M. B. (1999). Social and cultural influences on school adjustment: The application of an identity-focused cultural ecological perspective. *Educational Psychologist*, 34(1), 43-57.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sutherland, S. (2013). *İrrasyonel*. İstanbul: Bkz Yayıncılık Ticaret Ltd. Şti.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th Edition). Boston: MA: Pearson.

- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tertemiz, N. (2007). Sınıf yönetimi ve disiplin. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s. 11-40). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tezbasaran, A. A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Mersin: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Topses, G. (2007). Öğrenci davranışlarını etkileyen psikolojik etmenler ve sorunlar. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s. 11-40). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tutar, H. (2016). *Sosyal psikoloji*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Tutkun, Ö. F. (2012). Sınıf Düzeni. Z. Kaya (Ed). *Sınıf Yönetimi* içinde (s.241-249). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Uğurlu, C. T. (2016). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Usal, A., ve Kuşluvan, Z. (2006). *Davranış bilimleri sosyal psikoloji*. İzmir: Fakülteler Kitabevi Barış Yayınları.
- Uzbaş, A. (2003). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin, sosyal beceri ve okul uyumları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Velicer, W. F. ve Fava, J. L. (1998). Effects of variable and subject sampling on factor pattern recovery. *Psychological Methods*, 3(2), 231-251.
- Watts, W.J. (1979). Deaf Children and Some Emotional Aspects of Learning. *The Volta Review*, 81(7). 491-500.
- Weinstein, R. S. (1998). The social context of early schooling and children's school adjustment. *Educational Psychologist*, 33(4), 177-194.

Yavuz, S. (2005), Developing a technology attitude scale for pre-service chemistry teachers. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(1), 17-25.

Yavuzer, H (2007). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yener, N. (2005). *Çocukların algıladıkları anne-baba kabul-reddinin okul başarısı ve okul uyumu ile ilişkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüksel, H. (2013). Toplumsal etki ve uyma. A. Şimşek, Ö. Eroğlu (Ed.). *Davranış bilimleri içinde* (s. 456-484). Konya: Eğitim Yayınevi.

EKLER**Ek 1. İlkokul Öğretmenlerinin Uyumlu ve Uyumsuz Öğrenci Özelliklerine İlişkin Görüşlerini Almak Amacıyla Kullanılmış Olan Yazışma Formu**

Değerli Katılımcı, sizlerden istenen bu bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Şimdiden değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Doç. Dr Erdal KÜÇÜKER

Dr. Öğr. Üyesi Betül ALATLI

Faruk KALKAN

Okulunuz:

Yaş:

Cinsiyet:

Hizmet süresi:

**S1: Uyumlu öğrenci kimdir? Sizce uyumlu öğrenci davranışları nelerdir?
Maddeler halinde yazınız.**

**S2: Uyumsuz öğrenci kimdir? Sizce uyumsuz öğrenci davranışları nelerdir?
Maddeler halinde yazınız.**

Ek 2. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Uzman Görüşü Formu

Bu form, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi yüksek lisans programında hazırlanan bir yüksek lisans tezinin veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde alan uzmanlarının görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacı, ilkokulların üç ve dördüncü sınıflarına devam eden öğrencilerin okula uyum düzeylerini ölçmeye uygun geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Bu amaca bağlı olarak alanyazı ve ilkokul öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak 37 maddeden oluşan bir madde havuzu hazırlanmıştır. Ölçek maddelerinin yanıtlanmasında beşli likert ölçeği kullanılması ve ölçeğin ilkokul öğretmenleri tarafından her bir öğrencisi için ayrı ayrı doldurulması hedeflenmektedir.

Bu bilgiler ışığında, ekteki taslak ölçeğin

- a. Biçim açısından uygunluğu ve
- b. Maddelerin araştırma amacına ve kapsamına uygunluğuna ilişkin görüşlerinizi her bir maddenin karşısında belirtmenizi arz ederiz.

Eğer madde, belirtilen özelliği net olarak ölçmeye aday bir madde ise "Uygun"; madde amaca uygun ama düzenlenmesi ya da değiştirilmesi gerekiyorsa "Düzeltilmeli"; madde belirtilen özelliği temsil etmiyor ise "Uygun Değil" seçeneklerini işaretleyiniz. Ayrıca eklenmesi gerektiğini düşündüğünüz maddeleri formun sonuna yazabilirsiniz.

Çalışmaya yapacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz

Faruk Kalkan – Yüksek Lisans Öğrencisi

Doç. Dr. Erdal Küçük – Birinci Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Betül Alatlı – İkinci Danışman

İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği (Uzman Görüşü)

Ölçeği Yanıtlayan Öğretmene İlişkin Bilgiler

Öğretmenliğini yaptığı sınıf: 3. Sınıf 4. Sınıf

Cinsiyet: Kadın Erkek

Mesleki Kıdem: yıl

Öğrenciye İlişkin Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı:

Cinsiyet: Kız Erkek

Sıra	İfade	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil
1.	Okul kurallarına uyar			
2.	Sınıf kurallarını uyar			
3.	Öğretmene karşı çıkar			
4.	Derslere karşı ilgisizdir			
5.	Arkadaşlarıyla sık sık kavga eder			
6.	Verilen görevleri yerine getirir			
7.	Okula zamanında gelir			
8.	Sınıf arkadaşları o yokmuş gibi davranırlar			
9.	Öğretmenlerine saygılıdır			
10.	Arkadaşlarına saygılıdır			
11.	Dersleri dikkatlice dinler			
12.	Arkadaşları tarafından sevilir			
13.	Derslere etkin katılır			
14.	Sınıf arkadaşları onunla konuşmazlar			
15.	Arkadaşlarıyla kavga etmez			
16.	Küfür etmez			
17.	Oyunlarda sıkıntı çıkarmaz			
18.	Sınıf içi etkinliklere özenle katılır			
19.	Ödevlerini yapar			
20.	Okula düzenli devam eder			
21.	Sınıf arkadaşları ona hoşgörü göstermezler			
22.	Derslerde düzeni bozar			
23.	Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşır			
24.	Grup çalışmalarında uyumludur			

25.	Okul eşyalarına zarar vermez			
26.	Arkadaşları onunla oynamaktan hoşlanır			
27.	Boş zamanlarını iyi değerlendirir			
28.	Sınıf içi görevleri (nöbet, temizlik vb.)yerine getirir			
29.	Teneffüslerde arkadaşlarıyla oynar			
30.	Düzenli çalışma alışkanlıklarına sahiptir			
31.	Yardıma ihtiyacı olanlara yardım eder			
32.	Ders işlenişi sırasında düzeni bozmaz			
33.	Sınıf arkadaşlarının çoğuyla iyi anlaşır			
34.	Derslerde başarılı olmak için çaba harcamaz			
35.	Sınıf arkadaşlarının eşyalarına zarar verir			
36.	Grup çalışmalarında gruptan ayrı hareket eder			
37.	Ders sırasında sürekli etrafındakilerle konuşur			

Ek 3. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Deneme Formu

İLKOKUL DÜZEYİNDE UYUMLU ÖĞRENCİ ÖLÇEĞİ ÖĞRETMEN FORMU

Sayın Meslektaşım,

Bu form, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Programında hazırlanan bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilen İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Formunun ilk halidir. Araştırmanın amacı, ilkokul düzeyinde geçerli ve güvenilir bir uyumlu öğrenci ölçeği geliştirmektir. Bu amaç çerçevesinde geliştirilmiş olan bu formu doldurmanız, Türkiye’de eğitim bilimlerinin gelişmesine ve eğitime dair sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede vereceğiniz yanıtların gerçek düşüncelerinizi yansıtmaları önemlidir.

Bu formu doldurmanız tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Eğer formu doldurmak istemezseniz lütfen boş olarak iade ediniz. Formu gönüllü olarak doldurmanız, vereceğiniz yanıtların içtenliğini artıracaktır. Form ile toplanacak bilgiler yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacak ve hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Ayrıca forma verilen yanıtlar toplu olarak değerlendirileceğinden isim yazılmasına gerek yoktur.

Çalışmaya yapacağımız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Erdal
KÜÇÜKER
Birinci Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Betül
ALATLI
İkinci Danışman

Faruk KALKAN
Yüksek Lisans
Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyet : Kadın Erkek
2. Kıdem :yıl
3. Okuttuğunuz Sınıf : Bir İki Üç Dört
4. Okulun Yeri : Köy İlçe Merkezi İl Merkezi
5. Taşıma Merkezi mi? : Evet Hayır

YÖNERGE: Size göre aşağıdaki ifadeler öğrencinizin **UYUMLU** olduğunu göstermekte midir? Lütfen her ifadenin size göre öğrencinizin **UYUMLU** bir öğrenci olup olmadığını ne düzeyde tanımladığını karşısındaki katılma düzeylerinden size uygun olanı işaretleyerek belirtiniz.

LÜTFEN BÜTÜN İFADELERİ YANITLAYINIZ.

	Öğrencinin; Adı/Soyadı:	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	Cinsiyet: Erkek ☐ Kız ☐					
	Sınıf: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐					
1.	Arkadaşlarıyla kavga etmez.					
2.	Arkadaşlarına karşı saygılıdır.					
3.	Arkadaşlarına sevecen davranır.					
4.	Arkadaşlarıyla oyun oynarken mızıkçılık yapmaz.					
5.	Sınıf arkadaşlarına hoşgörülü davranır.					
6.	Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşır.					
7.	Grup çalışmalarına aktif olarak katılır.					
8.	Arkadaşlarıyla oynamaktan hoşlanır.					
9.	Teneffüslerde arkadaşlarıyla oynar.					
10.	Sınıf arkadaşlarının çoğuyla iyi anlaşır.					
11.	Sınıf arkadaşlarının eşyalarına zarar vermez.					
12.	Grup çalışmalarında gruptan ayrı hareket etmez.					
13.	Öğretmenin verdiği komutları yerine getirir.					
14.	Öğretmenlerine karşı saygılıdır.					
15.	Sınıf içi görevleri (nöbet vb.) yerine getirir.					
16.	Temizlik kurallarına (kişisel) uyar.					
17.	Okula zamanında gelir.					
18.	Okula düzenli devam eder.					
19.	Okul eşyalarına zarar vermez.					
20.	Dersleri dinler.					
21.	Derslere katılır.					
22.	Sınıf içi etkinliklere (sınıfı süslemek vb.) katılır.					
23.	Ödevlerini yapar.					
24.	Ders işlenişi sırasında düzeni bozmaz.					
25.	Derslerde başarılı olmak için çaba harcar.					
26.	Ders sırasında etrafındakilerle konuşmaz.					
27.	Küfür etmez.					
28.	Gerektiğinde arkadaşlarına yardım eder.					
29.	Öğretmenin verdiği bilgilerin doğruluğunu sorgulamaz.					
30.	Öğretmenin verdiği görevlere itiraz etmez.					

Ek 4. İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Nihai Formu

İLKOKUL DÜZEYİNDE UYUMLU ÖĞRENCİ ÖLÇEĞİ ÖĞRETMEN FORMU

Sayın Meslektaşım,

Bu form, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Programında hazırlanan bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilen İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum Ölçeği Öğretmen Formunun ilk halidir. Araştırmanın amacı, ilkokul düzeyinde geçerli ve güvenilir bir uyumlu öğrenci ölçeği geliştirmektir. Bu amaç çerçevesinde geliştirilmiş olan bu formu doldurmanız, Türkiye’de eğitim bilimlerinin gelişmesine ve eğitime dair sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede vereceğiniz yanıtların gerçek düşüncelerinizi yansıtması önemlidir.

Bu formu doldurmanız tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Eğer formu doldurmak istemezseniz lütfen boş olarak iade ediniz. Formu gönüllü olarak doldurmanız, vereceğiniz yanıtların içtenliğini artıracaktır. Form ile toplanacak bilgiler yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacak ve hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Ayrıca forma verilen yanıtlar toplu olarak değerlendirileceğinden isim yazılmasına gerek yoktur.

Çalışmaya yapacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Erdal
KÜÇÜKER
Birinci Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Betül
ALATLI
İkinci Danışman

Faruk KALKAN
Yüksek Lisans
Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

6. Cinsiyet : Kadın Erkek
7. Kıdem : yıl (Lütfen yazınız)
8. Okuttuğunuz Sınıf : Bir İki Üç Dört
9. Okulun Yeri : Köy İlçe Merkezi İl Merkezi
10. Taşıma Merkezi mi? : Evet Hayır

YÖNERGE: Aşağıda UYUMLU öğrenci özelliklerini yansıtan 16 ifade yer almaktadır. Sizden istenen, öğrencinizin davranışlarının bu ifadelere ne düzeyde uygun olduğunu karşısındaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtmenizdir. Lütfen bu formu her öğrenci için ayrı ayrı doldurunuz. Formu hangi öğrenci için dolduruyorsanız o öğrencinin adını ve cinsiyetini tabloda belirtilen yere yazınız.

LÜTFEN BÜTÜN İFADELERİ YANITLAYINIZ.

	Öğrencinin; Adı/Soyadı:.....	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Cinsiyet:	Erkek: Kız:					
1	Arkadaşlarıyla kavga etmez.					
2	Öğretmenlerine karşı saygılıdır.					
3	Dersleri dinler.					
4	Arkadaşlarına karşı saygılıdır.					
5	Sınıf içi görevleri (nöbet vb.) yerine getirir.					
6	Derslere katılır.					
7	Arkadaşlarına sevecen davranır.					
8	Temizlik kurallarına (kişisel) uyar.					
9	Sınıf içi etkinliklere (sınıfı süslemek vb.) katılır.					
10	Arkadaşlarıyla oyun oynarken mızıkçılık yapmaz.					
11	Okula zamanında gelir.					
12	Derslerde başarılı olmak için çaba harcar.					
13	Sınıf arkadaşlarına hoşgörülü davranır.					
14	Okula düzenli devam eder.					
15	Ders sırasında etrafındakilerle konuşmaz.					
16	Okul eşyalarına zarar vermez.					

Ek 5. Ölçme Araçları Kullanım İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 11/12/2019-E.66336

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :71584433-044/
Konu :Uygulama izin isteği (Faruk
KALKAN)

Sayın Doç. Dr. Erdal KÜÇÜKER
Öğretim Üyesi

İlgi : Öğrenci İşleri Şube Müdürlüğü; 09/12/2019 Tarihli, 65968 sayılı yazı.

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı 179907004 numaralı yüksek lisans öğrencisi Faruk KALKAN'a ait istemiş olduğumuz anket izin yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim

e-İmzalıdır
Doç. Dr. Kerem KILIÇER
Enstitü Müdürü

EK :
İlgi evrak ve eki (4 Sayfa)

DAĞITIM
Gereği:
Doç. Dr. Erdal KÜÇÜKER

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığına

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Taşçıözü Kampüsü Eğitim Fakültesi
Kat:1
Tel: 0 (356) 2521616 Faks: 0 (356) 2521609
E-Posta: ebilen@gop.edu.tr Elektronik ağı: http://ebilen.gop.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: M.Erdoğan Veri Hazırlama ve Kontrol
İçletmeni

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677-44-E.24230824
Konu : Araştırma İzni Verilmesi

06/12/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 23/10/2019 tarihli ve 27001677/44/20812138 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 05/12/2019 tarihli tutanağı.
d) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 27/11/2019 tarih ve 16357 sayılı yazısı.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin ilgi (d) talebi gereği Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Faruk KALKAN 13.01.2020-13.03.2020 tarihleri arasında Tokat Merkez ilçelerde bulunan ilkokullarda görev yapan öğretmenlere yönelik "İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyumlarının İncelenmesi: Ölçek Geliştirme Çalışması" başlıklı tez çalışmasını uygulamak istenmektedir.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Faruk KALKAN'ın hazırlamış olduğu "İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyumlarının İncelenmesi: Ölçek Geliştirme Çalışması" konulu bilimsel amaçlı anket çalışmasını Tokat Merkez ilçelerde bulunan ilkokullarda görev yapan öğretmenlere uygulanması Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Murat KÜÇÜKALİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
06/12/2019

Yüksel ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:
1-Tutanak
2-Anket
3-Araştırma İzni Formu
4-Tokat GOP Ün. Rektörlüğü yazısı

Adres: GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ: www.aneb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirmec@iz.meb.gov.tr

Bilgi için: Adnan YÜCEMENTİ
Tel: 0 (356) 214 10 17
Faks: 0 (356) 214 11 86

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e34e-2068-3cfc-a421-aca5 kodu ile teyit edilebilir.

09 ARA 2019 13:13 S 2

FAKS NO: 272527

KİMLİK: PPTJPM

Ek 6. Etik Kurul Kararı

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARAR BELGESİ

KARAR TARİHİ	OTURUM NO	KARAR SAYISI
22.11.2019	10	12
ÇALIŞMANIN TÜRÜ	Yüksek Lisans Tez Çalışması	
BAŞLIK	İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyumlarının İncelenmesi: Ölçek Geliştirme Çalışması	
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ	Doç. Dr. Erdal KUÇUKER	
TEZ YAZARI	Faruk KALKAN Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı öğrencisi	
RAPORTÖR GÖRÜŞÜ	OLUMLU	
KARAR	UYGUNDUR	

Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR
Etik Kurul Başkanı
(imza)

Doç. Dr. Mehmet KARGÜN
Başkan Yardımcısı
(imza)

Doç. Dr. Yücel EROL
Üye
(imza)

Doç. Dr. Emine ÖĞÜK
Üye
(imza)

Doç. Dr. Mehmet Serkan UMUZDAŞ
Üye
(izinli)

Doç. Dr. Fatih YAZICI
Üye
(imza)

Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖK
Üye
(imza)